

Kutseühinguline ajakiri

Riigiteenijate häälekandja

Tellimise hind:

Nastas postiga . . . Kr. 2—
Poolaastas „ 1—

Ilmub 1—2 korda kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, riigi- ja omavalitsuseteenijate organisatsioonides ja kõigis postkontorites ja lehe talituses.
Toimetus ja talitus: Tallinna, Kopli tän. 7-a. Telef. — Balti keskjaam 3-57

Kuulutuste hinnad:

10 senti m/m., veeru laiuses.
Tekstis 50 prots. kallim.

Eesti raudteelaste Keskühingu väljaanne.

Nr. 12

23. detsembril 1933 a.

X aastakäik

Bilanss.

Mõni päev pärast nende ridade lugeja lauale ilmumist võime jälle kord kriipsu alla tõmmata ühele aastale täis kibedaid heitlusi, kartlikke lootusi ja mõruidaid pettumusi. Otsekohene olles peab tunnustama, et nii võitlusrikkaid, nii elevaid aastaid on eesti riigi-omavalitsuseteenijaskonnal vähe tulnud üle elada, kui seda oli nüüd lõpulejõudev (sõja-aastad muidugi välja arvatud). Täis pinevust, ootusi-lootusi oli ta meile juba kui riigikodanikele üldse: tervelt kaks korda pidime astuma hääletuskastide juure, et ühes teiste kaaskodanikega otsust anda küsimuses, milliseks peab Eesti riigikord edaspidi kujunema. Nagu me kõik teame, olid arvamide lahkuminekuud siin suured, sellest olenevalt muidugi suur ka võitlusking ja sama suurelt lahkuminevad, vähemalt esialgul, ka hinnangud rahva otsuse otstarbekohasuse ning meie kodumaa arengule kasulikkuse kohta. Meil kui riigi- ja omavalitsuseteenijail on muidugi kahekordselt põhjust soovida, et tehtud muudatused siiski kõigi vastupidiste arvamide ja ennustuste kiuste kõigiti õnnistusrikkaks osutuksid.

Mitte vähem äge kui võitlus riigikorra muutmise ümber, oli ka võitlus meie majandusliku olukorra kaitseks. Juba üleminek eelmisest aastast käesolevasse sündis selle võitluse ja raske kaotuse tähe all: 1. jaanuarist alates vähendati jälle meie palku nii otsekohese palgavähenduse kui kaudselt kriisimaksu (erimaksu) näol ja seda pealegi viisil, mis end kuidagi õigustada ei luba. Rääkimata kõigest muust olgu siin veel kord meele tuletatud, et tunduvalt vähendati isegi nende palku, kes vaevalt kuni ühe kolmandiku vägagi tagasihoidlikult

arvutatud elatismiinumist tulu saavad. Ja seda ülekohtust kärpimist täiendati mõnes osas veelgi kolm kuud hiljem, 1. aprillist alates.

Et kuidagi nende kärpimiste eriti Tallinnas avalduvat väga rasket mõju pehmendada, alustasid riigi-omavalitsuseteenijate organisatsioonid ühes teiste palgateenijate organisatsioonidega selle järele võitlust üüride alandamiseks Tallinnas, samuti aga ka üldiseks elutarvete hindade alandamiseks. Üürivõitlus oli jällegi äge; arvamide tema tagajärgede kohta on siiski lahkuminevad. Üks on aga kindel, — teatud mõju temal ikkagi üüride alandamise peale oli ja see mõju oleks tänapäeval veel hoopis märgatavam olnud, kui sellele varsti poleks järgnenud uus raske löök palgateenijate majanduslikule seisukorrale — rahakursi alandamine valitsuse poolt. See tühistas korraka kõik

väljavaated olukorra parandamiseks elumaksumuse alandamise kaudu. Nüüd hakkas koguni elukalliduse tõus, mille suuruse üle küll on vaieldud, kuid et ta vähemalt 10% ümber on, seda pole salanud isegi need, kes muudu igati on püüdnud kaitsta selle sammu tarvilikkust ja tõendada tema soodsust meie majanduselule. See tähendab aga, et vähemalt sama protsendi võrra vähendati jällegi palgateenijate tasusid.

Rahaväärtuse langetamisele järgnenud poliitiline võitlus ja sellega kaasas käinud rasked kitsendused takistasid teatud määral ka riigiteenijate võitlust oma majandusliku olukorra parandamiseks. Siiski õnnestus väikest kergendust saada sellega, et 1. oktoobrist alates ära kaotati kriisimaks. Viimased paar kuud on jällegi majandusliku olukorra parandamiseks käimas kibe töö, kuid milliste tagajärgedega, on nende ridade kirjutamisel veel raske ette näha. Kuigi teatud väikesed väljavaated mõnesuguste kergenduste saa-

Rõõmsaid jõulupühi
ja
õnnerikast uut aastat

lugupeetavaile kaastöölisile ja lugejaskonnale

soovib

„Side“ toimetus ja talitus.

miseks olemas, ei või neile siiski suuri lootusi asetada.

Mis puutub arstiabiisse ja pensionisse, siis välja arvatud pensionide vähendamise paralleelselt palkade vähendamisega, mis maksma hakkas 1. aprillist ja juba 20-kroonilisi pensione (!) puudutas, sellel alal aasta jooksul muudatusi ei sündinud. Kõik katsed arstiabi korra reformeerimiseks ebaõnnestusid. Samuti seisib mööduval aastal juba amugi algatatud pensionioiguse reform.

Kui majandusliku võitluse raskuspunkt langes aasta esimesesse poolele, ehkki ta küll terve aasta läbi kestis, siis heitlus õigusliku seisukorra kaitseks selle vastu langes aasta teise poolele. Kuigi sellel alal esialgu veel suuremaid ja põhjalikke murranguid senises olukorras sünnitavaid korraldusi maksma ei pandud, siis ometigi on sellised osalt juba päevakorral, osalt küll veel konkreetset kuju omandamata, siiski kahtlemata teatud sfäärides juba küpemas. Konkreetseks käsitlusobjektiks oli siin aasta lõpukuuld distsiplinaarseadustiku eelnõu, mis valitsuse poolt esitati riigikogule niisugusel kujul, et mõni kange käega mees arvas konstateerida võivat, et see ometigi kord on niisugune, nagu üks õige distsiplinaarseadustik olema peab. Kuivõrt teda õnnestub riigikogus muuta riigi- ja omavalitsuseteenijale vastuvõetavaks, selle üle on praegu raske otsustada. Igatahes algavale uuele aastale on ta raskeks päranduseks lõppeva aasta poolt. Teise konkreetse kavatsusena sellel alal võiksime märkida Riigiteenistuse seaduse §§ 13 ja 14 muutmise eelnõud, mis aasta kestel kaks korda riigikogusse jõudis, kuid mõlemal korral õnnelikult vastu võtmata jäi. Arvatavasti seegi eelnõu ilmub ühel või teisel kujul algaval aastal uuesti päevakorrale. Koondamise-tont mööduval aastal õnneks eriti ei märatsenud. Vaatamata valitsusele antud erakorralistele volitustele sellel alal, eriliselt suuri puistamisi ei sündinud ja kui mitte arvesse võtta mõningaid ekstsesse põllutöömisteeriumis, oli mööduv aasta ses suhtes üks rahulikumaid.

Mis puutub neisse tendentsidesse riigiteenijate õigusliku seisukorra halvendamiseks, mis aasta jooksul mitmel korral siin ja seal avalikuks tulid, kuid seni veel konkreetset kuju pole omandanud, siis piirdume esialgu vaid nende olemasolu konstateerimisega. Algav uus aasta vististi näitab peagi, mis neist avalikkuse ette ilmub, mis mitte.

Organisatsioonilistest saavutustest ei jäta meile mööduv aasta midagi eriti silmapaistvat; aga ka mitte otsekohe kaotust. Kesklit küll suurenes mõne liikme võrra, kuid riigi- ja omavalitsuseteenijate üldisest koondumisest Keskliidu ümber oleme ikkagi alles kaugel: õpetaja Keskliitu astumise võimalus on veel täiesti udune; samuti ei jõutud aasta lõpuks veel selgusele, mil teel koostööd Keskliiduga tahab jätkata Omavalitsuseteenijate liit, ehkki suvel peetud Keskliidu saadikutekogu koosolekul juhatajale ülesandeks tehti neis küsimusis selgus mureteda.

Eelmisel aastal tekkinud lootusrikkad väljavaated palgateenijate koondamiseks ühisesse organisatsiooni, et nii nende huviseid edukamalt kaitsa, mööduval aastal ei teostunud, mõnesugustel põhjustel koguni näisid teostamise võimalustest kaugemale nihkuvat.

Teatud edu saavutasime aga küll mööduval aastal „Side“ riigiteenijate üldajakirjaks muutmise küsimuses. Alates aprillikuust on „Side“ ametlikult ka postiteenijate häälekandja, samuti toetab

teda edasi ka Tallinna Riigi- ja Omavalitsuseteenijate Ühing ning ka Keskliidu saadikutekogu otsustas, et Kesklit oma üldised teadaanded ja korraldused teatavaks teeb „Side“ kaudu. Selle otsuse tagajärjel uuel aastal toetab „Side“ ilmumist Kesklit ka rahaliselt, mis omakorda võimalusi annab vastutulekuks lugejale tellimishinna asjus. See lubab loota, et tulev aasta meile ka lugejate arvus tunduva tõusu kaasa toob.

Kui me nüüd kogu aastasele tegevusele pilgu tagasi heidame ja tema saavutusi ning kaotusi hindame, siis peame kahjuks otsusele tulema, et kaotuste pool kaugel ülesse kaalub saavutuste poole. Majanduslikult läheme uude aastasse üle märksa raskemas olukorras, kui eelmise aasta lõpetasime, väljavaated olukorra parandusteks, kuigi olemas, on nõrgad ja ka nende teostamisel kaugelki ei suuda tasakaalustada kaotusi. Õiguslik seisukord küll lõpeb vormiliselt samana, mis aasta alguses valitses, kuid käesoleva aasta pärandusena on uuel aastal oodata raskeid kaotusi. Organisatsiooniliselt sa-

muti väikesele edule vaatamata oleme kaugel saadikutekogu otsuse teostumisest, et „kõik riigi- ja omavalitsuseteenijate organisatsioonid Keskliidu ümber koonduksid ning et organisatsioonide tegu võimsamateks ja majanduslikult kindlamateks muutmiseks püütaks luua suuremaid organisatsioonilisi üksusi.“ Kaduma on läinud möödunud aastal loodud väikene side teiste palgateenijate kutseorganisatsioonidega, hoopis rääkimata selle tihedamaks ja kindlamaks muutmisest.

Aga selle peale vaatamata tahame ka uuel aastal võitlust oma sotsiaalse ja moraalise seisukoha kindlustamiseks ja parandamiseks endiselt nii palju kui võimalik jätkata. Meie ei pea unustama, et võitlus on lõpuks võidetud ka pärast paljusid ja suuri kaotusi. Tuletame meele kas või maailmasõjaajast võitlusi läänerialal. Sellepärast soovime uueks aastaks kõigile endiselt kindlat ja vankumatut tahet ning raugematut energiat võitluse jätkamiseks parema tuleviku eest.

HEAD UUT AASTAT!

Eestlasele ka kodumaal tööd.

Eesti Sotsialistliku Töölise Partei riigikogu rühm on esitanud riigikogule tööstuslike, kaubanduslike ja kindlustuse ettevõtete asjaajamise keele ja tööjõudude korraldamise seaduse eelnõu, mis juba on ristitud eestlasele eluvõimaluste andmise seaduseks.

Selle seaduseelnõu järgi kõigis kindlustuse I—IV järgu äritunnistusega tööstuslike ning I ja II järgu äritunnistusega kaubanduslikes ettevõtetes peab 1. jaanuarist 1934. a. alates eesti keel olema raamatupidamise ja asjaajamise keeleks. Teistes keeltes on raamatupidamine ja asjaajamine lubatud: 1) ettevõtetes, mis asuvad kohtades, kus kohalik vähemusrahvus on elanike enamuseks; 2) kontsessiooni alusele rajatud ettevõtetes, kui see on ette nähtud kontsessiooni tingimustes; 3) välismaa ettevõtete Eestis asuvas osakondades ja 4) ettevõtetes, millel on valdaja, kui ta on ühtlasi ettevõtte juhatajaks, ei oska eesti keelt. Ka kirjajavahetus välismaaga on teistes keeltes lubatud. Mõjuvaid põhjustel on majanduseministril õigus neist eeskirjadest veelgi üksikuid erandeid teha.

Samuti peab 1. jaan. 1934. a. alates üllaloletud ettevõtetes, kantselides ja kontorites töösolevatest tööjõududest, ettevõtete tehnilisest personaalst ja ettevõtete igasugustest abitööjõududest ning teenijatest vähemalt 90% olema eesti rahvusest kodanikest, kusjuures ka neile maksetav töötasu ei tohi olla alla 90% vastavate tööjõudude palkade kogusummast. Üksikuil juhtudel on majanduseministril jällegi õigus erandeid teha. Selle seaduse eeskirjade vastu eskinud ettevõtte valdajat või juhatajat võidakse karistada vangistusega kuni kolm kuud või rahatrahviga kuni 3000 kr. või mõlematega koos.

Nii on siis ometi ükskord jõutud nii kaugele, et päevakorrale on kerkinud eestlastele, eriti eesti intelligentsile Eesti riigis eluvõimaluste loomise küsimus. Nii ilmelik kui see ongi, pidi tõuge selleks aga tulema väljaspoolt; nimelt saksa rahvus-sotsialismi vallutamiskavatsustest. Täpsalt nagu üheksa aastat tagasi tõuge Eesti omariiklusele vaenuliku kommunismi väljarookimisele asumiseks samuti anti väljast tulnud kommunistide mässukatsega. Üldse näivad novembri ja detsembri

kuu Eesti riigi elus mingisugust saatuslikku osa mängivat; pea kõik tähtsamad, murrangulised sündmused on aset leidnud nendes kuudes: 28. nov. 1917 Maanõukogu esmakordselt deklareeris Eesti iseseisvust, novembris 1918. a. pidime haarama relvad selle iseseisvuse kaitseks ja 1. detsembril 1924. a. seda uuesti kordama ning nüüd üheksa aastat hiljem saab rahvusotsialistlik võimuharamine katse novembri lõpul, võib olla, selleks tõukeks, mis sunnib eestlasi hoolitsema selle eest, et nad oma riigis mitte mõnesuguseid teisejärgu kodanikke endast ei kujutaks. Pärts häbi on mõelda, et pea kõik meie suuremad majanduslikud ettevõtted eesti intelligentsile kui tööjõule, nii tehnilisele kui ka eriti juhtivale, peaaegu hermeetiliselt suletud on. Ja seda mitte selle tõttu, et eestlased ehk vastavald ülesandeid täita ei oska või ei suuda, vaid neis asutustes aetava eestlastele vaenuliku rahvusliku poliitika tõttu, nii et vaatamata viieteistkümnendaastasele omariiklusele majanduslikul alal pea sama kaugel oleme, kui paarkümmend aastat tagasi, kus eestlane oma kodumaal ühtegi vähegi vastutavat ja silmapaistvat ametit pidada ei saanud. Terves maailmas on eestlased suutnud end maksma panna osavate ja hinnatud tööjõududena, ainult oma kodumaal pole nad kõlblikud, ainult siin peavad nad taganema igasugu välismaaliste asendamatu „eritadlaste“ eest, kes siis endid nii siin kui väljaspool reklaamivad tähtsate kultuurikandjatena, mingisuguste pioneeridena poolmetslaste hulgas! On tõesti ülem aeg niisugusele häbile lõpu tegemiseks.

Milline saatus kõnesolevat seaduseelnõud riigikogus ootab, on raske ennustada. Et ta kergesti läbi läheks, on raske aga uskuda, kui arvesse võtta meie senist ükskõiksust ja enda alahindamist. Igatahes on nende ridade kirjutamisel juba üle nädala eelnõu esitamisest möödunud, kuid tema arutamist pole kippu ega kõppu kuulda, kuigi riigikogu juba lähemal päevil istungjärgu vist lõpetada kavatsseb. See lubab mõndagi oletada!

Mis puutub eelnõusse sisuliselt, siis näeb ta veel liigagi tagasihoidlik ja liiga palju erandeid lubav olevat. Kui nõus võib olla sellega, et neis ettevõtetes, mis asuvad kohaliku vähemusrahvuse ena-

muse piirkonnas asjaajamise ja raamatu-pidamise keeleks võib olla selle vähemusrahvuse keel, siis ei saa enam nõus olla sellega, et seal selleks ka mõni muu võõrkeel olla võib, näit. Petseris saksa-, inglise- jne. keel. Seaduseelnõu tekst näib aga niisugust tõlgitsemist võimaldavat. Samuti pole meie arvates mingit asjalikku põhjust, miks välismaa ettevõtete Eestis asuvates osakondades asjaajamine ei või sündida eesti keeles. Erandid siin võiks kõne alla tulla vaid siis, kui eesti keelele vastavais riikides seesama õigus on antud. Hoopis imelik on aga viimane erand, nimelt et ettevõtte valdaja eesti keele oskamatus võib õigustada eesti keele hülgamist asjaajamise keelena, muidugi väljaspool kohaliku vähemusrahvuse enamuspiirkonda. Millega on see põhjendatud? Iga ettevõtte juhil tuleb täita terve rea seaduste nõudeid ja selle juures läbi käia ametasutustega, kus asjaajamise keeleks on eesti keel, nii peab ta paratamata kas ise eesti keelt oskama või niisuguse isiku teenistuses pidama, kes seda

oskab. Ülepääsmatuid takistusi järelikult eesti keele tarvitamiseks olla ei tohiks. Aga vähe sellest; Eesti riik on nii vana juba küllalt, et igauks, kellele ta võimaldab siin ettevõtte valdajana ja juhina rahuliku elu, riigikeele niivõrt ära võib õppida, et ta selles keeles tarvilikke asju ajada suudab. Ja uued kodanikud nii-kui-nii enne kodakondsusse ei pääse, kui nad pole oma eesti keele oskust tõendanud.

Lõpuks, miks peab eestlastele olema kindlustatud ainult teenistus kantsleija kontorijõududena ning tehnilisel alal, aga ka mitte juhtival alal? Just viimasel alal peaksid mudatused kõigepealt sündima, kas või ainult selleks, et muudatust tuua senisesse eestivaenulisesse rahvuspoliitikasse! Viisteistkümmend aastat oleme ajanud rahvuspoliitikat, mis eesti rahva eluliste huvidega vastolus; on sellepärast ülem aeg siin järsu murrangu teostamiseks. Muidu võib Võnnu väljadel valatud eesti poegade veri kergesti asjata raisatuks kujuneda.

muidugi imeks panna, kui „Revalsche Zeitung“ (vt. nr. 280 s. a.) juba selle ametite-haaramise õigustamiseks aegsasti hakkab meeoleolu looma tõendades, et meie ametnikkonna kvaliteet madal olevat ja lähemal ajal tõstmist vajavat. Et seda võimaldada, selleks olevat vaja järk-järgult vabaneda ametnikke-erakonnastest (Parteiuchbeamten), kes olivat tähtsatele kohtadele määratud erakondlikel mõjudel, aga mitte vastava kvalifikatsiooni tõttu. Nende asemele tulevat siis juba valida uued ametnikud, kes sellekohaste seadustega maksmapandud nõuetele vastavad. Et konkurents liiga suureks ei kasvaks, selleks on tarvis seadusandlikult luua takistusi, et kehaliselt töölt (*Handarbeit*) ei siirdutaks üle akadeemilistesse elukuttesse. Sakslasi see muidugi ei puudutaks, nende praegugi mitu korda suurem üliõpilaste protsent, kui nende üldine rahvaarv, kasvaks veelgi ja kui mitte muidu, siis vähemalt sel teel tulevikus omandaks nad määrava tähtsuse meie avalikus elus.

Mis nüüd sisuliselt puutub eesti ametnikkonna kvalifikatsioonisse, siis pole meil tahtmist „Rev. Zeitungiga“ selle üle polemiseerima hakata. Täheandaksime vaid nii palju, et selles midagi imestamisväärset pole, kui suure riigiteenijate peres üksikuid leidub, kes oma võimete pooldest võib-olla nii kõrgel tasapinnal ei seis, kui see riigi huvides soovitav oleks, kuid et meie ametnikkonna võimed üldiselt madalamad oleks, kui Lääne-Euroopas, seda peab „Rev. Ztg.“ veel tõendama, paljasõnaline väide ei suuda kedagi veenda, kui meil selle vastu küllalt on esitada nii sise- kui välismaaliste tähepanelike vaatelehte otse vastupidiseid, meie ametnikkonda väga kõrgelt hindavaid arvamusi. Kuid mis selle juures veel kõige iseloomulik, on see, et hoolsam eesti avaliku elu jälgija ammugi on võinud tähele panna, et oma ülesannete kõrgusel pole olnud just need asutused, kus juhtivateks jõududeks on olnud saksa rahvusest ametnikud, nii kõrgelt kui nad ka paberliselt kvalifitseeritud polekski. Vast tuletab „Rev. Ztg.“ endale meele end. rahaministeriumis ettevõtetud reforme ja nende põhjusi, samuti kui mõnel muul alalgi, nagu kaitseväes jne. Nii et, kui tõesti uuendusi tarvis on, siis pole vaja kaua otsida, kust neid alata!

Hitlerism nõuab võimu!

Sakslased tahavad rohkem kohti riigiteenistuses.

Novembri lõpp — detsembri algus on kord jälle eesti rahvale õpetlikeks osutunud, vähemalt peaksid seda olema, kui tal veel natukenegi enesealahoitu-instinkti säilinud on. Selgus ei midagi vähem ega rohkem, kui et osa kodanikke, nimelt saksa rahvusest kodanikke, on end rakanud Saksamaal võimul oleva rahvussotsialistliku idee teenistusse, vaatamata sellele, et see idee selgesti eesti omariiklust eitav on. Aga sellest veel mitte küllalt. Meie senisest ebarahvuslikust poliitikast, samuti nähtavasti aga ka viimasel ajal võimule pretendeerivast poliitilisest voolust julgustatuna, arvasid nad end juba küllalt tugevad olevat avaliku võitluse alustamiseks oma ideede kasuks. Nende „tasalülitatud“ Führer (juht) julgeb avalikult ähvardada, et „ainult koos käies vabadussõjalastega näeme jälle võimalust oma riigile sõna tõsisel mõttes lojalsed olla“, mis ära seletatult peaks tähendama seda, et niikaua kui vabadussõjalased võimule pole saanud, ei saa saksa rahvusest kodanikud Eesti riigile „sõna tõsisel mõttes“ lojalsed olla! Millisena aga seda vabadussõjalastest juhitud Eesti riiki, kellele lojalne olla võib, endale ette kujutatakse, seda näitas hilisem juurdus, mille andmeist seni avalikkusele vaid teada, et juba praegu templid omatakse, kus Eestit nimetatakse saksa osariigiks (Gau). See on siis meie viieteistkümnenda-aastase omariikluse ja — unustamise vili! Unustasime aastasadade kogemused, unustasime 1905. a., unustasime 1918. a., unustasime Võnnu väljad. Kuid nüüd on ülem aeg kord jälle ka meele tuletama hakata!

Mis meid, riigiteenijaid, selles affääris aga eriti huvitab, see on sakslaste suur isu riigiteenistuse järele. Üheks „Führeri“ esimeseks nõudmiseks on pretensioon riigijuhtimisele ja kohtadele riigiting kaitsevateenistuses. Isendast on see nõudmine ju täiesti arusaadav: mida enam oma vaadete pooldajaid riigivõimu käsitajate seas, seda kindlam on teatud huvides tegutsemine, pealegi kui see ühtlasi veel seotud on riigikassast palga saamisega, mis praegusel rahakehval ajal sugugi põlata asi pole. See, et meil praegu saksa rahvusest ametnikke ja kaitse-

välasi hoopis suurem protsent on, kui sellest rahvusest kodanike üldarv seda õigustada tohiks, see on neile muidugi kõrvaline asi. Samuti kui seegi, et nende imetletud ja ihaldatud „emamaal“ ainult „tõupuhtaid“ omarahvusest ametnikke tunnustatakse. Kõik, kel natukenegi võrrast lõngu juures, on riigi- (üldse avalikust, suurelt osalt aga ka era-) teenistusest juba ammugi kõrvaldatud, samuti kui needki, muidu küll „tõupuhtad“ sakslased, kes ei kuulu ustavate rahvussotsialismi fanaatikute hulka. „Deutsche dürfen nur von Deutschen regiert werden“ (sakslasi võivad vaid üksnes sakslased valitseda) on nende praeguse riigisiseministri dr. Frick'i sõnad. Loomulik oleks siis muidugi arvata, et järjekindel olles seesama põhimõtte ka teiste rahvaste suhtes maksma peaks. Vale kõik; nende arvates saksa rahvas kuulub kõrgemasse, valitsema loodud inimtõugu; tema on loodud valitsema kõigi teiste üle, aga mitte ümberpöörduvalt!

Niisuguse arusaamise juures pole

Riigiteenistuse seadust muudetakse.

§ 42 käsitamise õigus antakse riigivanemale.

Ühenduses uue põhiseaduse maksma hakkamisega tuleb muutmisele ka senine valitsemise korraldusseadus. Nagu ajakirjanduses ilmunud informatsioonist näha, on sellekohane seaduseelnõu kohtu- ja siseministeriumi poolt juba nõlja töötatud ning nüüd kaalutakse seda laiendatud juristide komisjonis. Arvata võib, et ta peagi valitsusele esitatakse ning tuleva aasta esimesel poolel riigikogus arutusele tuleb.

Selle seadusega määratakse kindlaks riigivanema, peaministri, vabariigi valitsuse ja üksikute ministrite võimupiirid, samuti eraldatakse kohtu- ja siseministerium üksteisest. Kuna küsimus alles kaalumise staadiumis ja poliitilise ajakirjanduse kaudu riigiteenijatele enam-vähem tuttav peaks olema, arvame, et selle otsekohe riigiteenijaid mittepuutuvate osade käsitamine meie ajakirjas esialgu üleliigne oleks; küll aga peame silmas pidama kavatsuste neid osi, mis

otsekohe riigiteenijate õiguslikku seisukorda riivavad.

Sellel alal olevat kõigepealt kavatsatud täiendada Riigiteenistuse seadust (RTS) eeskirjadega, mis määravad lähemalt ära need võimud, kes on õigustatud riigiteenijaid ametisse või teenistusse nimetama, kuna praegu maksev RTS (RT 149 — 1924) selle küsimuse lahtiseks jätab. Kava järgi riigiteenijaid esimeses kolmes palgaastmes (s. t. palgaga 350, 320 ja 300 kr. kuus) nimetaks ametisse riigivanem. Kõik teised ametnikud nimetatakse ametisse ministrite poolt valitsuse või osakonna direktori või ametkonna juhataja ettepanekul, kui võrd minister seda ülesannet pole pannud valitsuse või osakonna direktorile või mõnele alluvale ametnikule. Vabateenijad nimetatakse ametisse valitsuste või osakondade direktorite poolt. *Igale vabale kohale peab ettepaneku tegija esitama kaks kandidaati.*

Edasi muudetakse RTS § 11 järgmiselt: Ametisse määrav ülemus võib teenistuse huvides ametniku üle viia teise sama- või kõrgemapalgalisse ametisse. Kui üleviimine toimub vastu üleviidava tahtmist, otsustab juhtudel, kui ametnik määratud ametisse ministri poolt, üleviimise vabariigi valitsus, muudel juhtudel järgmine kõrgem ülemus. Enne asja otsustamist nõutakse ametnikult kirjalik seletus.

Riigivanema poolt ametisse määratud ametnike üleviimise otsustab riigivanem. Enne otsustamist nõutakse ametnikult kirjalik seletus.

RTS § 42 ettenähtud vabariigi valitsuse õigus ametnike ametist vabastamiseks, kui ta leiab, et ametniku tegevus on riigi huvidele kahjulik on üle kantud riigivanemale, kusjuures vastav minister enne ettepaneku tegemist peab korraldama sellekohase juurdluse ja nõudma ametnikult kirjaliku seletuse.

Välis teenistuse alal määrab riigivanem ametisse ka saatkondade juhid, välisministri abi, välisministeeriumi osakondade juhatajad ning peakonsulid, kuna kõik teised ametnikud välis teenistuse alal nimetab ametisse välisminister.

Samuti kuulub riigivanemale riiklike pankade ja riigi ettevõtete juhatusliikmete, samuti ka teiste ametnike ametisse määramise ja vallandamise õigus, mis seni kuulus vabariigi valitsuse ülesandetele.

Lõpuks on käsitatud veel kohtunike ja kohtu-uurijate ametisse nimetamise korda, samuti määratakse ära, et need kauemalt 65 aasta vanuseni ametis võivad olla, kusjuures erandina riigivanem seda vanusepiiri võib sikendada kuni 70. eluaastani.

Samuti on riigivanemale antud üle õigus õppejõudude ametist vabastamiseks analoogiliselt RTS § 42-le. Ka Tartu ülikooli seadust muudetakse rektori ja prorektori valimist resp. määramist käsitavas osas.

Kuna viimased küsimused riigiteenijate laiemaid hulki ei puuduta, siis jätame nad käsitamata.

Kui me nüüd küsimust vaatame sellelt seisukohalt, kuivõrt otstarbekohased, osalt ka õiglased, on ülemaltähendatud muudatused riigiteenistusõiguses, siis peame kahjuks eitavale otsusele tulema, vähemalt selles osas, mis puutub RTS § 42 kavatsetud muutmisega.

Meie arvates pole selle paragrahvi järele üldse vajadust. Tema on sündinud 1924. a. detsembrikuu ärevas õhkkonnas ja senine üheksa-aastane praksis tema käsitamises pole suutnud ka tõendada tõelist tarvidust tema järele; üksvahe kipus ta koguni muutuma mingisuguseks abinõuks kohtuotsustele ette ruttamiseks. Kuid riigiteenijaid pole siiski häirunud niivõrt selles paragrahvis ettenähtud vallandamise võimalused, kui see, et selles korras tehtud vallandamisotsused ei kuulu sisuliselt kohtu kontrolli alla. See viimane asjaolu langeks nüüdse valitsemiskorra muutmisega ära, kuna selles on ette nähtud, et ka vabariigi valitsuse otsustele on võimalik kaevata riigikohutule administratiivkohtu korras. Kuigi nähtavasti just see ongi olnud põhjuseks, miks RTS § 42 ettenähtud vallandamisõigus riigivanemale üle antakse, sest nüüd pole ettenähtud admin. kaebuse võimalust riigivanema otsustele, poleks meie arvates seda tarvis teha. Uue põhi-seaduse ja kavatsetud valitsemiskorra muutmise seaduse järgi on riigivanem õigustatud vabariigi valitsuse otsuse täitmise seismapanekuks, kui ta selle otsusega nõus pole, teisest küljest aga ei to-

hiks kedagi hirmutada selle otsuse kohtulik kontroll, kui kõik on sündinud seaduslikus korras ja riigi huvides. Kui kord juba on otsustatud võimaldada kohulik kontroll vabariigi valitsuse otsustele, miks ei peaks see siis võimalik olema ka riigiteenistuslastes küsimustes! Kaalumisele võiks vast tulla ainult, kas ei peaks riigivanemale kuuluma nende ametnike vallandamise õigus, kes tema poolt ametisse nimetatavad on, sedagi aga ainult autoriteedi säilitamise mõttes, sest muudu ei peaks siingi põhjust olema teisiti talitamiseks.

Samuti ei näi meile päris otstarbekohaselt lahendatud olevat ametisse nimetamise küsimus, kuigi just siin ammugi selgust vaja oli, sest praegu suur osa ametnikke tõesti ei või kindlasti ütelda, kas nad on ka seaduslikult ametnikud või mitte. Määramised on sündinud kõige mitmesugusemate ülemuste poolt ja igakord pole kaugeltki kerge kindlaks teha, kas see määramine ka kompetentsi piirides sündinud on. See olukord tahteks aga ka edaspidiseks enam-vähem samasuguseks jätta, kuna ministreile jäetakse õigus oma ülesandeid ametnike ametisse nimetamise alal ka alluvate ametnike peale panna. Kas see edasivolitamine seaduseelnõus kuidagi lähemalt piiritletud on, seda me kahjuks ei tea, kuigi arvata võib, et seda tehtud pole, aga ka sel juhul, kui see võimu edasidelegeerimine seaduseelnõus täpsamalt normeeritud on, tekitab tema käsitlemine tulevikus kindlasti jällegi arusaamatusi, rääkimata segadustest, mis ta võimaldab tuua asutuste seesmisel asjaajamises, kui üks minister ühel, teine teisel seisukohal, kolmas kolmandal jne. asub, nagu see mõnes ministeeriumis seni tihti sündinud on. Peale selle on juba seotud ja se-

takse ka lähemas tulevikus ning kindlasti edaspidigi veel väga mitmesuguseid õigusi ja ülesandeid ametissenimetaja ülemusega (näit. ümberpaigutamise, distsiplinaarkorras karistamise jne. õigused), sellepärast peaks ka nende teostamise viis enam-vähem ühtlane olema kõigis ministeeriumides, aga mitte olenema igakordse ministri äranägemisest. Viimase korra juures näit. võib osutada, et ühes ministeeriumis distsiplinaarkorras karistajaks on esimeses astmes kohe minister, teises ministeeriumis aga, kus minister ametisse määramise õiguse edasi delegeerinud kas osakondade direktoreile või veel alamaile ametnikele (ametite juhatajatele jne.), võiks asi nii kujuneda, et minister isegi teises instantsis veel nende asjade otsustamisest välja jääb. Niisugune ebaühtlus ei tohiks kuidagi lubatav olla. Sellepärast meie arvates seaduses peaks olema otsekohe ära määratud, kes on ametnike ametisse nimetamiseks õigustatud. Arvatavasti ei tohiks ülepääsmatuid raskusi tekkida, kui selleks igalpool on ainult minister (riigivanema poolt määratud ametnikud muidugi välja arvatud), nagu vabateenijate kohta on ette nähtud, et nende teenistusse „määrajaks“*) on osakonna või valitsuse direktor. Kuigi selle tõttu suuremais ministeeriumes võib-olla mõningaid ümberkorraldusi ette võtta tuleb, siis tuleb paratamata nendega leppida.

Mis puutub RTS § 11. muudatustesse, siis sisuliselt seal jääb kõik enam-vähem endiseks ja on vastuvõetav.

*) Kui võib üldse rääkida vabateenijate teenistusse määramisest (nimetamisest), sest nende teenistusvahetused on eraõiguslik, vastaval kokkuleppel põhinevad.

Milleks luuakse uusi kutseühinguid raudteel.

Mitmesuguste asjaolude, peamiselt aga nõrga ühistunde tõttu on raudteelaste organiseerimine läinud äärmise kilunemise radasid mööda. Sagedasti isegi ühe ja sama ala teenijad ei ole suutnud ilmutada niipalju leplikkust, et teostada oma huvide kaitsmist ühe kutseühingu raames. Selle tõttu on tekkinud rida paralleelühinguid. Tõele au andes peab siiski tähendama, et nende ühingute loojad on ikkagi läinud välja õilsast põhimõttest — kaitsta nende teenijate huve, kes olemasolevate ühingute poolt olid surutud tahaplaanile. Seda tõendas ka uute ühingute püüe esimese võimaluse juures luua ühendus teiste kutseühingutega.

Näib, et oleme jälle sattunud paralleelühingute loomise ajajärku. Kuid nüüd uute ühingute loojad ei põhjenda oma algatusi eesmärgiga luua raudteelasile paremad kutsehuvide kaitsmise võimalused kui juba ennemal loodud ühingutes, vaid hoopis millegi muuga. Olevat vaja luua „kutseühingud“, millede peamiseks ülesandeks oleksid igasugused „rahvuslikud“ ja „isamaalikud“ üritused, kuna kutsehuvide kaitsmine peaks olema nihutatud hoopis tahaplaanile ja võiks sündida ainult niivõrt, kuivõrt see leiab ülemuse heakskiitmist. Kõige esimeseks ülesandeks seatakse ennemal loodud ühingute lõhkumine ja sellest tingituna keeldutakse ka igasugusest koostööst nende ühingutega.

Paar nädalat tagasi loodi „kutseühing“ „Eesti Vabariigi Raudtee Ehituse

Tööliste Kutseühingu“ nime all. Selle ametlikuks loojaks on kristlik noorhärä, kes vaevalt paar aastat teeninud raudteel, peamiselt kirjutajana teemeistri kontorites. Niikui räägitakse, saavat see noorhärä inspiratsiooni ja juhatusi Soo tänavalt ühe inseneri kabinetist ja ainelist toetust teemeistri kutseühingult. Praegu on käimas liikmete verbimise töö ja sellel puhul lubatakse uude ühingusse astujatele katkestamata töö võimalusi ja eesõigusi kuupalgalise koha saamisel. See olevat kindlustatud kõrgemalt poolt. Ja et ühingusse võimalikult rohkem liikmeid meelitada, siis on liikmemaks määratud äärmiselt madal. See ei olevatki tähtis.

Mõned kuud tagasi loodi ühe raudteevalitsuse ametniku kaasabil rongiteenijate paralleelühing. Ka see saavat näpunäiteid Soo tänavalt. Muuseas olevat käidud seal nõu küsimas ühelt kõrgel kohal seisvalt härralt, kas astuda Keskühingusse või mitte. Muidugi soovitanud see seda ei milgi tingimusel teha. Ka sellesse „kutseühingusse“ meelitatakse liikmeid äärmiselt madala liikmemaksuga.

Niisugused on uute ühingute sihid ja põhimõtted, kui siin üldse võib juttu olla põhimõtetest. Sihid on selged ja need on: kõigi raskuste peale vaatamata ennast püstiajava raudteelaste kutseühingulise liikumise pidurdamine igasuguste suurte ja väikeste ülemuste huvides. Selleks on vaja lõhkuda juba jalad alla võtnud kutseühingud, lõhkuda Keskühing ja asendada neid koondistega, millel

oleksid igasugused muud ülesanded täita, kuid mitte raudteelaste kutschuvide kaitsmine. Seda on püütud juba enne-maltki teha igasuguste võtetega. Uudiseks on ainult see, et nüüd tehtakse seda rahvuslikkuse ja isamaalikkuse maski all.

Kutseühingulise liikumise ajalugu pakub meile rikkalikku materjali selle kohta, kuidas on püütud pidurdada ja lammutada vaba kutseühingulist liikumist. Oli ajajärk, kus Vene tsaarivalitsus hirmust töölislükumise ees ise asus organiseerima töölisi ohranka agentide kaudu. On teada, kui kurvalt see lõppes. Ameerika ettevõtjad ja raudteede seltsid, kasutades oma teenijate kirju pere rahvuslikke erinevusi, samuti ise „organiseerisid“ töölisi. Nende „kutseühingute“ ülesandeks oli olla oma peremeestele truudeks kaaslasteks võitluses vaba ja rippumatu kutseühingute vastu nende püüetes tõelikult parandada palgateenijate olukorda. Ka need „kutseühingud“

on nüüd läinud hingusele, sest et ühes Rooseveldi tööstuse saneerimise kavaga kõrvaldati ka igasugused takistused vaba kutseühingulise liikumise teel.

Elame praegu ajajärgus, kus toimuvad igasugused murrangud niihästi majanduslikus kui ka poliitilises elus. Mis meile tulevik toob, on raske ennustada. Kui jääb tulemata katastroof sõja näol, siis peab ometigi ükskord olukord paranema. Ühes sellega võtab siis jälle hoogu vaba ja rippumatu kutseühinguline liikumine. Seda liikumist võib küll ajuliselt pidurdada, kuid teda seisma panna, teda lammutada, ei suuda enam ükski jõud. Muidugi peale väliste põhjuste on siin määravaiks tegureiks palgateenijate teadlikkus ja ühistunne. Tahame loota, et Eesti raudteelaste teadlikkus ja ühistunne eelseisval uuel aastal hoogsasti arenevad. Selles hääs lootuses astume üle Uue aasta läve.

kassa kanda. Erilist kohtumaksu süüdlase peale ei panda. Nii distsiplinaarkomisjones kui ka peakomisjones käsitatakse kriminaalkohtupidamise seaduses ettenähtud reegleid, kuivõrt distsiplinaarseadustikus pole teisiti ette nähtud.

Edasikaebamise tähtaegadeks nõuab Keskliit: distsiplinaarkomisjoni otsusele — kaks nädalat motiveeritud otsuse kuulutamise või tagaselja otsuse puhul ärakirja kättesaamise päevast arvates; peakomisjoni otsusele — samuti kaks nädalat. Peakomisjoni otsusele võib edasi kaevata kassatsiooni korras riigikohtu kriminaalosakonnale.

Muud Keskliidu parandusettepanekud on vähem tähtsad, rohkem tehnilise iseloomuga, eelpoolkirjeldatud parandusettepanekuteest sõltuvad ning üldiselt juba varem „Sides“ käsitatud parandusnõuete piirides.

Riigikogu alamkomisjon seni tervet seadustikku veel läbi vaadanud pole. Meie teada on esialgselt läbi arutatud ainult esimesed kaks peatükki, kusjuures mõne Keskliidu parandusettepanekuga on otsustatud ühineda, näit. karistusredeli muutmise vajaduses (kuigi redel ise veel lõplikult kindlaks pole määratud), õiguste distsiplinaarkorras kitsendamise lubamatuses jne. Kuna aga ühenduses uue põhiseaduse maksmahakkamisega muutmisele tuleb valitsemise korraldusseadus (vt. eraldi informatsioon), mis osaliselt ühenduses distsiplinaarvõimu käsitamise küsimusega, otsustas alamkomisjon kuni selle seaduse selgumiseni distsiplinaarseadustiku läbivaatamise seisma jätta. Sellepärast võib arvata, et enne tuleva aasta jaanuari lõppu vaevalt neid töid jätkata suudetakse, kui üldse veel käesolev riigikogu peaks suutma nende juure asuda.

Distsiplinaarseadustik riigikogu üldkomisjonis.

Distsiplinaarseadustiku eelnõu on juba riigikogus. Olles antud üldkomisjoni, viimane moodustas viieliikmelise alamkomisjoni tema läbivaatamiseks. Alamkomisjoni kuuluvad riigikoguliikmed J. Teemant, O. Tief (aruandja), T. Kalbus (esimees), Gorškov ja Mihkelson. 29. novembril oli Keskliidule võimalus antud esitada riigi- ja omavalitsuseteenijate seisukohad selle eelnõu kohta. Keskliidu poolt esitatud parandusettepanekuist on tähtsamad järgmised:

1. Karistusredelit tuleb täiendada ja muuta, nii et distsiplinaarsüütegude eest määratavateks karistusteks oleks raskuse järjekorras: märkus, noomitus, vali noomitus, rahaträhv (ühest kroonist kuni veerandkuupalgani), ümberpaigutamine teiselasuvale teenistuskohale (ilma palga vähendusest), teenistustasu vähendamine (kuni 10% kauemalt kaheks aastaks), alamale teenistuskohale paigutamine (kusjuures teenistustasu ei tohi väheneda üle kahe palgaastme) ning teenistuskohalt tagandamine (ilma valitsuse ettepanekus ettenähtud õiguste kitsendusteta). Esimesed kolm karistust teenistuskirja kandmisele ei kuulu.

2. Korduvate distsiplinaarsüütegude puhul võidakse seaduses ettenähtud karistust suurendada ühe astme võrra (valitsuse ettepanekus võis suurendada kahe astme võrra või koguni üle minna kõige raskemale karistusele — teenistuskohalt tagandamisele).

3. Distsiplinaarvõimu konstruktsiooni küsimuses Keskliit nõuab, et ülemustele jääks õigus määrata ainult neid karistusi, mis ei kuulu teenistuskirja kandmisele. Kõigi teenistuskirja kantavate karistuste määramine võib aga sündida ainult distsiplinaarkomisjoni poolt, mis asuvad rahukogude juures, ning on kolmeliikmelised: eesistujaks rahukogu alaline liige või rahukohtunik, liikmeteks üks administratsiooni ja üks riigi- ja omavalitsuseteenijate esindaja vastavalt ametalalt. Nii eesistuja kui liikmed määratakse viieks aastaks riigivanema poolt, kusjuures riigi- ja omavalitsuseteenijate esindajate kandidaadid esitab riigivanemale Keskliit.

Distsiplinaarkomisjonide otsustele edasikaebamise võimaldamiseks Keskliidu ettepanekul tuleb Kohtupalati juures luua distsiplinaarpeakomisjon, mille eesistujaks on Kohtupalati liige ja liikme-

teks üks administratsiooni esindaja — jurist ja üks riigi- ja omavalitsuseteenijate esindaja — kõrgema eriharidusega isik või jurist. Määratakse peakomisjoni liikmed samuti viieks aastaks ja eel-pooltähtendatud korras.

4. Distsiplinaarkomisjonid ja peakomisjon võivad asja selgitamiseks üle kuulata tunnistajad ja asjatundjad nii omal algatusel kui ka kaebelaluse palvel. Süüdimõistmises puhul jäävad tunnistajate ülekuulamisega seotud kulud kaebelaluse, õigeksmõistmise puhul aga riigi-

Ülevaade riigi- ja omavalitsuseteenijate Keskliidu tegevusest.

1. Palkaküsimuses on juhatuse korduvaid läbirääkimisi pidanud majandusministriga ja külastanud ka Riigivanemat, esitades märgukirja, milles palus viimaste aastate palgakärpimiste kaotamist. Läbirääkimistel on selgunud, et Vabariigi Valitsus tahab riigiteenijate majanduslikku olukorda parandada ja teatud eeldused selleks on ka olemas. Käesoleva aasta viimaste kuude tulud laekuvad korrapäraselt tõusva tendentsiga. Missuguses ulatuses palgakärpimised kaotatakse on lehel sellest, kuidas üle saadakse nendest raskustest, mis esile kerkinud tuleva aasta eelarve koostamisel. On väljavaateid, et ära kaotatakse viimane palgakärpimine (4—8%).

2. Distsiplinaarseadustiku eelnõu on Riigikogu üldkomisjoni poolt antud vastavasse alamkomisjoni. Keskliidu juhatuse esitas komisjonile üksikasjalised motiveeritud parandusettepanekud ja alamkomisjon kuulas ära juhatuse esindajad V. Rutnik'u ja A. Sprenk'i, kes andsid täiendavaid seletusi. Nagu kuulda on alamkomisjonis eelnõu arutamine sündinud riigiteenijatele soodsalt kujul. Eelnõu 1 peatükki juures on enam-vähem arvestatud Keskliidu juhatuse parandusettepanekutega. Distsiplinaarvõimu konstrueeri-

mise küsimuses on esile kerkinud mitu varianti. On väljavaateid, et apellatsiooni instants luuakse kollegiaalne. Eelnõu arutamine on praegu katkestatud, kuna komisjon on tarvilikuks pidanud ära oodata, missuguseks kujuneb valitsemisekorra seadus, mille vastuvõtmine on tingitud uuest põhiseadusest (vt. veel eraldi artikkel).

3. Keskliidu juhatuse otsustas määrata ajakirjale „Side“ toetuseks 1934. a. peale kr. 200, põhjustel et „Side“ on praeguses olukorras ainuke riigiteenijate häälekanal ja ajakirja väljaandja „Eesti Raudteelaste Kutseühing“ on lubanud tellimise hinda alates 1. jaan. 1934. a. alandada 2 kroonilt 1 krooni peale aastas, seega võimaldades ajakirja laiemat levikut riigiteenijaskonnas.

4. Omavalitsuseteenijate liiduga kestavad läbirääkimised liidu Riigi- ja Omavalitsuseteenijate Keskliitu astumise asjas. Keskliidu juhatuse koosolekust võtab juba osa vastastikkuse informatsiooni otstarbel omavalitsuseteenijate Liidu esindaja.

5. Allveelaevastiku sihtkapitali komiteesse määrati esindajaiks V. Rutnik ja A. Sprenk, „Ühisabi“ juhatusse A. Lepp.

„SIDE“ talitus palub

uuendada tellimisi 1934. aasta peale

jaanuari esimese poole jooksul, et ajakirja saamises vahet ei tuleks.

Raudteelaste Keskühingu 10-a. tegevuse tähtpäeva puhul.

10 aastat tagasi 15. detsembril 1923. aastal, kinnitati Tallinna-Haapsalu Raudteelaste Keskühingu poolt Eesti Raudteelaste Keskühingu põhikiri. Sellega oli pandud seaduslik alus Keskühingu tegevusele. Esimene koosolek peeti 28. detsembril. Sellest võtsid osa 8 kutseühingut.

Kohe algusest peale tuli Keskühingul rakendada tööse täie jõuga. Kõige pakitsevamaks küsimuseks oli palgaküsimus. Sellele seltsisid juure juba ammugi lahendust oodanud riidevarustuse, korteri ja terve rida teisi küsimusi. Esimene kongress kestis kuus päeva, 27. märtsist kuni 1. aprillini 1924. a., ja selle päevakorda oli võetud tervelt 33 punkti. See oli kõige selle peegelduseks, mis raudteelasile muret tegi. Siit peale algaski see töö ja võitlus, mis lakkamatult 10 aastat on kestnud. Käesoleva artikli ülesandeks ei ole mitte peatuda lähemalt selle töö ja võitluse juures, sest et pikema ülevaatega esinemine sünnib eelseisval kongressil, millega ühendatakse Keskühingu 10. aastase tegevuse pidulik tähistamine. Siinkohal olgu vaid nüüpalju tähendatud, et vaatamata kõigile tuultele ja tormidele Keskühing on kogu selle aja jooksul vankumatult jäänud truuks oma suurele ülesandele: kaitsta

raudteelaste majanduslikke ja õiguslikke huve ning pidada võitlust raudteelaste olukorra parandamiseks, rakendades selleks kogu oma jõu.

Rõõmuga võib konstateerida, et paljudgi on kätte võidetud. Kahtlemata oleksid võitluse tulemused veelgi suuremad olnud, kui raudteelaste peres oleks valitsenud sügavam ühistunne, ilma milleta ei ole mõeldav edurikas tegevus kutseühinguis. Aga kõik vajab aega ja sünnib aegmööda tegeliku elu kibedate õppetundide, kasvatusel ja visa töö tagajärjel. Sellepärast tervitades kõiki Keskühingu ümber koondunud kaasvõitlejaid Keskühingu 10. a. tegevuse tähtpäeva puhul, loodab Keskühingu juhatus, et järgmise 10 aasta jooksul ühistunne raudteelaste ridades areneb niivõrt tugevaks ja arusaamine põhimõttest, et ühenduses on jõud, muutub niivõrt selgeks, et kogu raudteelaste pere koondub Keskühingu ümber, muutes teda võitmatuks raudteelaste organiseeritud jõu koondiseks. Ühtlasi soovib Keskühingu juhatus eduja õnnelikast Uut aastat kõigile kaasvõitlejatele.

Julgelt edasi kindlas usus paremasse tulevikku!

Riidevarustuse küsimus raudteel.

Keskühingu juhatus otsustas pöörata Teedeministri poole märgukirjaga, et Raudteevalitsusele saaks määratud lisaeelarve korras täiendav krediit riidevarustuse korrapäraseks väljaandmiseks praegu maksvas määruuses ettenähtud arvul ja tähtaegadel.

Samuti peeti tarvilikuks Raudteevalitsuse tähelepanu juhtida korratustele, mis aset leiavad varustuse väljaandmisel.

Kuna küsimus huvitab laiemaid raudteelaste ringkondi, siis toome lühikese ülevaate praegusest seisukorrast.

Varustuse küsimus raudteel on viimastel aastatel üldse teravaks muutunud, sest et varustuse muretsemiseks määratud krediit on äärmiselt kokku surutud.

Paistab ka nagu ei oleks Raudteevalitsus küllalt energiliselt kitsnud vastavates instantsides varustuse krediiti, sest millega midu seletada asjaolu, et teistes ametkondades — politseis, tollil, postil jne. riidevarustuse summade alal suuremaid kärpimisi pole ette võetud ja nende ametkondade teenijaskond saab kogu aeg varustust peaaegu endiste normide piires. Väga võimalik, et Raudteevalitsus käesoleva aasta eelarve koostamisel arvestas sellega, et maksuma paneks uus riidevarustuse määrus, kus on nähtud ette pikendatud kandetähtajad. Küid seda senini sündinud ei ole ja kuuldavasti on see tingitud teataval määral ka sellest, et teised ametkonnad ei taha omaks võtta neid kärpimisi ja kitsendusi, mida ette näeb Raudteevalitsuse ettepanek.

Igatähel raudteelased on asetatud riidevarustuse suhtes palju halvemas olukorda, kui teised riigiteenijad.

Kui nüüd vaadelda, missuguseks olukord on kujunenud üksikutes ametites, siis selgub, et Veoametis krediidi puudujääk ulatub 10.000 kr. ja selle tõttu Veoamet on loobunud käesoleval eelarveaastal pikkade kasukate, vihmakuubede,

nahhkuubede, suvemütside ja vormiriiete väljaandmisest ning on asetanud nahhkindad puldanist kinnastega. Lövioasa kärpimistest langeb vormiriiete (umbes 3500 kr.) ja nahhkuubede (umbes 4500 krooni) peale.

Ehitusametis on olukord suhteliselt kõige parem ja peaaegu kõik määruuses ettenähtud varustus antakse eelarveaasta jooksul, välja arvatud kasukad, neile teenijaile, kelle varustuse kandmise tähtaeg langeb 1934. a. märtsikuu lõpule. Ehitusametis on nurinat tekitanud asjaolu, et mõned piirkonnad ei ole õigel ajal varustust laost välja nõudnud.

Kõige raskem on olukord Ekspluatatsiooniametis. Vajaliku 120.000 kr. asemel on antud 63.000 kr., seega kärpimine ligi 50%. Olemasolevat krediiti Ekspl.-amet kasutab järgmiselt: 1) vormiriietused antakse teenijaile, kelle varustuse kandaeg lõppes ajavahemikul 1. aprill — 16. juuni 1933. a. ja selleks kulub 33.000 kr.; 2) talivarustus antakse neile teenijaile, kellel varustuse kandmise tähtaeg langeb ajavahemikule 1. oktoober 1932. a. — 16. märts 1933. a., ja selleks kulub 22.000 kr.; 3) nahhkinnaaste väljaandmisel kärpimisi ette ei võeta ja kinnaste väljaandmiseks kulub 2500 kr.; 4) Uutele ametisse määratuile ja ümberpaigutatuile kohtadele, kus varustus ette nähtud, varustuse muretsemiseks kulub 6500 kr.

Käesoleval aastal on Sonda, Narva, Valga, Tartu, Tapa, Mõisaküla ja Türi jaamateenijaile nõutud inventarina säärsoad kaubavagunite pesemise hõlbustamiseks.

Nagu eelpooltoodust näha, iga amet on püüdnud lahendada varustuse väljaandmise küsimust kärbitud krediidi piires nii, nagu see temale on paistnud kõige otstarbekohasem olevat. Ainuke ese, mille väljaandmisest käesoleval aastal kõigis ametites on loobutud, on nahhkuued ja Raudteevalitsusel on kavatsus

neid asetada tööriidena. See kavatsus senini teostatud ei ole, sest puudub krediit ka tööriiete muretsemiseks. Pealegi tööriide väljaandmine võib teostuda pärast riigiteenijate riidevarustuse määruuse muutmist. Nahhkuue küsimuses on Keskühingu seisukoht olnud, et arvestades töö iseloomuga, võiks tööriidena asetada nahhkuube vedurimeeskonna juures ning lisaks tööriidele tuleks talvets anda kasuk-vest. Jaamateenijaile peaksid nahhkuued edasi jääma, sest haakijate ning rongiseadjate tööiseloormu juures ei ole tööriide sobiv eriti sügisel, talvel ja kevadel. Raudteevalitsusel ei peaks põhjust olema organisatsioonide seisukohti mitte tunnustada, sest et riigikassa huvidest välja minnes on täiesti ükskõik kas antakse tööriide või nahhkuub. Nahhkuue aastane kulusumma 4-aastase kandaaja juures on 40:4=10 kr. ja tööriide samuti maksab 10 kr. komplekt aastase kandaaja juures. Seega aastane kulusumma nii nahhkuue kui tööriide juures on võrdne.

Tuleks veel märkida, et varustuse kandaaja pikendamine ei ole kuidagi õigustatud. Juba varustuse esemete materjali kvaliteet jätab palju soovida, sest et tellimiste väljaandmisel peetakse eriti silmas riide odavust. Seega ei tule imeks panna, et juba praeguste kandaegade juures varustus kõlvutuks muutub enne kandaaja lõppu, eriti rongiteenijate vormiriietus.

Samuti on palju nurinat kuulda selle kohta, et ladudes sageli puuduvad tarvilikud esemed. Üldse paistab silma, et lattu muretsetakse varustust tilgahaaval, mis omasoodu raskendab varustuse korrapärasat kättesaamist.

Mis puutub tuleva aasta eelarvesse võetud riidevarustuse summadesse, siis Raudteevalitsuse poolt on eelarvesse kalkuleeritud summad täiel määral. Ka on silmas peetud kutseorganisatsioonide poolt esitatud täiendusi. Nii on ette nähtud poolkasukad pagasi ja kaubajao-tajatele kaubarongides, viltsaapad veduri- ja ahjupuhastajatele, tööriided depoo vedurikütjatele, vihmakuued remonditöölisile, eestöötegijatele ja roopaseadjaile (viimastele 50 vihmakuube inventarina). Muidugi on veel küsimus, kas need summad kärpimata pääsevad läbi eelarve komisjonidest.

Riik olgu erakonna teener!

Jaauanuaris 1930. a., kui rahvussotsialistid Saksamaal alles võimu juure püüdsid saada, ütles esimene nende hulgas tulnud minister dr. Frick oma tervituskõnes ametnikele: „Üksik ei ole midagi, ja partei ei ole midagi, rahvas ja isamaa on kõik.“

Nüüd, kus kõgu riigivõim tegelikult on üle läinud rahvussotsialistlikule erakonnale, kõlavad hoopis teised noodid. Nüüd rahvussotsialistlik ametnike üldjuht H. Neef tõendas Hamburgis ametnike koosolekul, et „Partei on suveräänne. Partei ja riik on küll üks, kuid nii, et riik ainult partei tahte täidesaatja organ on, aga mitte ümberpöördukt.“ Vähemalt kord ometi otsekohesed ja avalikud sõnad.

Muidugi, kui juba riik on erakonna täidesaatev organ, siis pole lubatavad ka mingisugused teised vahelesegamised erakonna tegevusesse. Sellepärast pole imeks pandavad tema järgmisekski avaldused: „Ametnikkond ja ametiühingulised tendentsid pole ühendatavad... Kõik ametnike organisatsioonid peavad teadma, et neid üheski ministerruumis ei kirjalikult, ei suuliselt, ei ka telefoniliselt jutule ei võeta.“

Riigiteenijate kutseorganisats. nüüd ja tulevikus.

Poliitiliselt mõtlemine ja parteipoliitika.

Rahvahääletus on mööda ja põhiseaduse muutmisega seotud seaduste väljatöötamine on jõudmas lõppstaadiumi. Sellele järgnenud ajutist vaherahu sise- poliitilises võitluses tuleb kasutada selleks, et rahulikumas õhkkonnas võimalik oleks objektiivselt kaalumisele ja sõelumisele võtta küsimusi, mis küllalt tähtsad elu edaspidisele loomulikule arenemisele uues olustikus. Ka selleks, et arusaamatusi selgitada ja väärtõlgitsustele piiri panna, mis aset on leidnud ja edaspidi võivad leida kutseorganisatsioonide sees- misenes elus kui ka väljaspool.

Riigiteenijate kutseorganisatsioonide senine tegevus oli rajatud platvormile, kus puudub parteipoliitiline tendents ja parteipoliitiline võitlus. Põhikiri on igale kutseorg. ta programmiks ja põhikirjas on väljendatud sihid, tegevuse piirid, võitlusabinõud ning -viisid, liikmete koos- seis ja nende ülesanded. Sellase pro- grammiga on riigiteenijate kutseorgani- satsioonid püsinud ja tegutsenud 15. aastat, mõned veel kauem, ehkki organisat- sioonides leidub väga palju liikmeid, kes kuuluvad väljaspool oma organisatsiooni mitmetesse poliitilistesse parteidesse, mis aga ei takista sõbralikku ja rahulikku koostöötamist kutsekondides.

Antud silmapilgul, kus seisame võib- olla uue ajastu lävel, küsitakse mõnel- poolt, kuidas kujuneda võib edaspidi riigiteenijate kutseorganisatsioonide tege- vus? Kas tuleb neil ümberorienteeruda, sootuks likvideeruda, muuta oma suunda, loobudes parteipoliitilisest erapooletusest, või jääda truuks senisele platvormile?

Kui arvesse võtta põhiseaduse muuda- tusi, mis rahvahääletusel vastu võeti ja samuti seletusi autoriteetsete isikute poolt, mille järele riigi alused jäävad endiselt demokraatlikkudele põhimõtetele püsima, siis poleks põhjust ülesseada sarnaseid küsimusi, sest riigiteenijate kutseorgani- satsioonid pole kunagi nihkunud kõrvale demokraatlikkudelt alustelt. Järelikult, tuleb jätkata tegevust senises sihis ja se- nistel alustel. Nii paistab see loomulik olevat ja tõepoolest ei saagi teisiti enesele ette kujutada.

Kuid teiselt poolt kuulub arvamisi ja oletusi, et tulevikus, kus uue põhiseaduse kohaselt riigivalitsemine läheb üle täie- võimuga riigivanemale, demokraatia va- badused ja rahvalitsuslik kord, millele on rajatud ka riigiteenijate kutseorgani- satsioonid, muutuvad ja asemele tuuakse teised vormid, mis ka kutseorganisat- sioonide põhilised muudab. Millised need muudatused saavad olema ja kuidas neid tegelikult läbi võidakse viia, selle kohta puudub selgus, seda pole keegi veel kon- kreetselt ära näidanud. Kas mõeldakse siin sarnast moodust, mis maksma on pandud mõnes riigis, kus kutseorganisat- sioonid ja kõik ametiühingud on raken- datud ühe poliitilise partei teenistusse? Või soovitakse dr. Vilmsi kava kohaselt kutseorganisatsioonid muuta kutsepoliiti- listeks korporatsioonideks, kust kaudu teo- statakse rahvalitsuslikku riigivalitsemist ja juhtimist?

Neil arvamistel ja oletustel ei võiks alust olla, kui lähemalt neisse küsimus- tesse süveneme ja olukorrale objektiivse- malt vaatame.

Riiges, kus kõik organisatsioonid — kutselised kui ka poliitilised — on haara- tud ühe poliitilise organisatsiooni võimu

valdkonda, valitseb diktatuur. Meie uues põhiseaduses on säilinud aga demokraat- lik kord ja demokraatlik valitsemisviis. Ja kuigi mõnel uue-voolu pooldajal peaks- ki tärkama soov maksma panna antidemo- kraatlikku korda, siis ei või tolle korral olla pikka iga, arvesse võttes Eesti rahva iseloomu. Peale selle tuleb tõsiselt arves- tada ka välispoliitilist olukorda, mis pole sugugi kohane selleks, et ette võtta häda- ohtlikke järke katseid vaba rahva saa- tusega.

Kas on seegi mõeldav, kui tahetakse kutseorganisatsioonidest teha poliitilised organisatsioonid või korporatsioonid, ku- hu doktor Vilmsi arutlused sihivad. Ei. See oleks uuesse astjasse senise taigna ümberpaigutamine, see oleks seniste poliiti- tiliste parteide ümberistamine uute ni- medega. Kuna rahvas oli tüdinenud just poliitiliste parteide senisest võimutsemi- sest, siis pidi põhiseaduse muutmine sel- lesse paranduse toomagi, et sundida või- mul olidajad arvestama kogu rahva ja riigi huvidega eeskätt. Nii vähemalt tõl- gitsevad rahva tahet nende voolude juhid, kes rahvahääletusel vastuvõetud põhisea-

duse muudatusi läbiläinud kujul kaitse- sid.

Kõike kokku võttes leiame, et niikaua kui riigiteenijate huvide kaitsmist pole võtnud oma programmi ükski teine orga- nisatsioon, jäävad riigiteenijate organi- satsioonid püsima ja just senistel alustel. On samuti arusaadav, et seni kui riigite- enijate seas valitsevad praegused väga ebamäärased ja lahkuminevad arusaami- sed olukordadest ja poliitilisest konjunk- tuurist, ei pea ükski võõras organisat- sioon vajalikuks eriti oma kaitse alla võtta riigiteenijaid. Jäävad seega järele ikka ainult riigiteenijate kutseorganisat- sioonid, kellele tuleb tugeneda riigitee- nijatel ja kus tuleb veel väga palju orga- niseerimistööd teha, et liikmed areneks mitte üksnes kutseteadlikkudeks organ- liikmeteks, vaid ka teadlikkudeks riigiko- danikkudeks, kellele ei puuduks avar silmaring orienteeruda poliitilistes olu- kordades. Poliitiliselt mõelda ja tarbe- korral poliitiliste küsimuste suhtes võtta seisukohta ei tähenda sugugi, et riigiti- kutseorganisats. peaksid laskuma partei- poliitilisesse võitlusesse, et sellega avat- takse tee parteipoliitikale kutseorgani- satsioonidesse. Poliitika üldse ja partei- poliitika on kaks iseasja, mida ei tohiks ära segada, kuid mida sageli ära sega- takse.

H. Imelik.

Kõrgendatud normide puhul.

Minister-asunik ruttas veel viimasel tunnil postiteenijate kõrgendatud nor- mide kinnitamisega. Võib-olla oli selle põhjuseks kartus, et järglane võib teeni- jatele vastutulelikum olla, võib olla oli teisigi põhjusi, meid see ei huvita, sest igale ühele meist oli selge, et nad ikkagi esitatakse kinnitamiseks esimesel soodsal juhul. Uute normide maksmapanek mõ- juks siiski niivõrra rusuvalt postiteeni- jate perele, et kutseühisuse poolt kavat- setud juubeli-pidustustest novembris enam kuulda ei tahtud. Kutseühisus jäi selles algatuses liivale, liiga vähe oli kaasatulejaid.

Millest on see tingitud, et praegune normide suurendamine 750.000 üksusel 840.000-le rahulolematuse löi, kuna eel- mise aasta võrdlemisi suur tõstmine 500.000-delt 750.000-le rahulikult vastu võeti, kusjuures tolaeagne keskjuhatuse nende maksmapanemisele peaaegu mingi- suguseid tõsiseid takistusi ei teinud. Põh- jused on mitmesugused. Mitte ükski nor- mid, vaid ka üldine olukord on häirinud inimesi. Tuntakse instinktiivselt „köva- kää“ poliitika ja reaktsiooni lignemist, millega igal pool kaasas käib palkade kär- pimine ja koosseisude vähendamine. Igale on arusaadav, et normide suurendamisega tõuseb tema töökoorem ja peab vähenema tööde läbiviimiseks tarvisminevate tööta- jate arv. Tahtmatult tekib inimesel arvamine, et miks siis mina ei või olla nende äravalitute seas, keda kas paigu- tatakse ümber kuhugi teise kohta, lüües segi kohal korraldatud elu, või saade- takse pisitillukesele pensionile. Katsudes seletada, et ega sellepärast kedagi ei val- landata, seda lubas ametkonna juht, vas- tatakse lühidalt — meie seda ei usu. Raske on sellele vastuväidet tuua, sest 4-aastane periood on tõesti pikk selleks, et rajada oma saatust ühe isiku lubadu- sele, kes ise ja kelle tahted palju ole- vavad teistest kõrgematest. Teiseks põhju- seks näib olevat liig kiiretempoline rat- sionaliseerimine. Ei paista usutavana, et ühe aasta jooksul töö niivõrra on

rationaliseeritud, et norme võis tõsta 90.000 üksuse võrra. Põhjused selleks peaksid küll teised olema. Postivalitsus tugenes normide maksmapanemisel asu- tiste juhatajate ettekannetele, et uute normidega saab töötada asutis endistel tingimustel. Selleks vastuseks oli asu- tuste juhtidel ainult tarvis uute normide kohaselt koosseis välja arvata ja järele vaadata kas jätkub igale kohale inimesi. Kui heal juhul oli see nii, siis tihti võis jaatada ka sellepärast, et vastuolemist peab põhjendama, aga see on töö ja kar- detav töö, võib veel peapesugi saada või valitsuses enesest halva mulje tekitada. Sarnane oli teenijate arvamine nendest ettekannetest. Nii näeme, et mõnel teeni- jate liigil suvepuhkus kandub ikka rohkem hilissügise peale, kuna mõnes kohas teeni- jaid peale 8-tunnilist tööpäeva sunni- takse veel õhtupoolikul tööle ilmuma mit- meks tunniks, tõstes tööpäeva pikkuse mõni päev 12-ne tunnini. Nii mõnigi puhkepäev läheb kaduma. Töö kiiruse nõudmise suhtes minnakse liiale. Tekib kuskil luugi juures saba, siis tehakse sellest kohe järeldus teenija kõlblikkuse kohta. Iseäranis sarnane kiiruse liialdus on lubamata rahaoperatsioone toimetava ametnikkude juures. Selle tagajär- jel on mõnes asutises mitmel teenijal puudu jääke kassas tekkinud, mis teenija oma kehvast palgast peab katma. Ühes kiiruse nõudega on ülesseatud ka kõrge kvaliteediga töö nõue, mis kohtadel töö- suhtes eksimatuse põhimõttei on viidud. Vigade otsimises on mindud väiklusteni, sõna tõsises mõttes tähendarimiseni, mis tõeliselt juba tööd takistavaks nähteks on. Kõige reljeefsemalt avaldub see arvebüroo kontroll-toimkonna kuulsates märkmete lehtedes. Ka sagedased mõt- mised ja katsetamised on siin oma osa mänginud. Kõikidest nendest nähetest on tekkinud eitav suhtumine teenijaskon- nas üldse normide vastu. Kui aasta tagasi seda üksikutelt kuulda oli, siis on see veendumus nüüd hulga sügavamale tunginud. Ja huvitaval kombel ei ole sel-

les asjas osa kõrgemaid ametnikke erandiks. Tihti mõni korraldus paistab lihtne ja otstarbekohane olevat, kuid tegelikus töös võib seal rida kõrvalnähteid, takistusi olla, milliseid korralduse väljatöötaja loomulikult ei suuda ette näha. Veel mõni aasta tagasi oli ametkonnas ülesse seatud administratsiooni koostöö põhimõte, iseäranis vanemate teenijatega, kellel kogemused tegelikus töös, kuid nüüd on see nähtavasti kui iganeud, kõrvale heidetud — ülemale ei kõlba ju minna nõu küsima alamalt, see vähendaks ta autoriteeti.

Järele jäänud on käsk ja käsutäitmine. Jah, nii mõnigi asi oleks võinud olla teistsiti! Nii lapsik kui see ka ei näi olevat, kuid mõeldud rahvahääteluse eet, kui õhus hõljus kuuldu tulevastest uutest ja tarkadest valitsejatest, oli nii mitmelgi postiteenijal nende pooldamise ainsamaks motiiviks normidest vabanemine. Usuti, et normid on teenistuse ainuke pahe, kuid unustati küsida, mis tuleb siis kui norme ei ole. Norm on ikkagi koosseisule pii-riks, vähemalt ta hoiab asutistes enam-vähem võrdse ja stabiilse koosseisu. Ilma normideta võib koosseisude vähendamine kujuneda iga asutise ülema omaks asjaks, kusjuures asutiste juhtide vahel võib tekkida võistlus, kes kõige vähema koosseisuga suudab läbi saada, iseäranis kui selleks valitsus kuidagi märku või tõuget annab. Unustatakse, et aeg millal postiametkonnas norme ei olnud, oli laiutamise ja kohtade loomise aegjärk. Nüüd aga majanduslike kitsikuse tõttu on rihma koomale tõmbamise aeg. Praegu on pea kõikide mõõduandvate poliitiliste parteide hüdsonaks töö ümberkorraldamine ja koosseisude vähendamine. Kas siis postivalitsus on see saarek meres, kuhu need tuuled ei ulatu? Normeeritud koosseisu on parem kaitsta kui normeerimatut, ja seda tuleb peaaegu iga uue mi-

nistri ees teha, sest iga parteiline minister tahab hiilgada oma ümberkorraldamise ja kokkutõmbamise võimetega.

Üldiselt teenijaskond tervikuna pole millalgi norme ega ratsionaliseerimist eitanud, kuid tal on õigus nõuda, et see mõistlikkuse piirides sünniks. Edasi loodeti ja oodeti praegusel keskjuhatusel suuremat teguvõimet ja tagajärgi kui eelmiselt, olgugi et see millegagi põhjendatud pole, sest keskjuhatus isiklik koosseis on jäänud rõhuvas enamuses endiseks. Kui normide maksmapanek teatavaks sai, siis ei tahetud seda nagu uskuda ja kohe leidus pahatahtlikke, kes seletasid, et keskjuhatus on normide maksmapaneku kokkuleppe direktoriga teinud, meie huvid isiklikes huvides maha mündud. Nagu oleks keskjuhatus võimuses ütelda ministrile ja direktorile — jätke, seda meie ei luba! Tõsi, keskjuhatus tegi normide küsimuse käsitlemisel loogilise vea. Selle asemel, et sirgjooneliselt kinni pidada kongressi otsusest ja otsida teid uute normide maksmapanemise takistamiseks, aega selleks ju oli, keskjuhatus asus parandusettepanekute arutamisele, unustades selle lihtsa tõsiasi, et iga parandusettepanek oma sisult on uute normide vastuvõetavaks tunnustamine teatud korrektiividega. Kuid sellel

polnud olulist tähtsust. Ka otsene eitamine ei oleks praegusel juhul aitanud. Au andes tõele peab ütleva, et praegune keskjuhatus tegi mis ta võis ja oskas.

Kas uued normid iseenesest sisaldavad hädaohtu teenijatele, kas kedagi ähvardab nende tõttu vallandamine, pensionile saatmine või midagi muud? Vaevalt. Paistab, et siin on palju tunde-elementi, meeleolu. Tõeliselt see normide suurendamine on võrdlemisi väike ja 4 aasta vältel, kui sellel tõesti kinni peetakse, koosseis väheneb selle võrra iseenesest loomulikult teel. Praegu on tööta intelli-gentsi hulk juba niivõrra suureks kasvanud, et ka kõige kõvakäelisemat valitsust see paneb mõtlema ja kellelegi mõttesegi ei või tulla selle riigile ohtliku elemendi juuresoetamine, pigem võib riiklises ulatuses ülesse kerkida küsimus tööaja lühendamise ja teenijate arvu suurendamise üle, nagu see mitmel maal juba on sündinud. Ka ametkonna juhi poolt antud lubadus, et normide suurendamisega ei käi kaasas vallandamised ja sundpensionile saatmised, ei ole sugugi tähtsusetu, sest vastasel korral ta kaotaks usalduse ja autoriteedi teenijaskonnas. Ja seda ei soovi ükski juht. See lubadus on siduv ja meie usume, et seda ka peetakse. *Postimees.*

Priisõidupiletite määrused muudeti.

Riigi Teatajas nr. 100 — 8. dets. 1933. a. on avaldatud Teedeministri määrus raudteel tasuta sõidu ja veo määruse muutmise kohta, mis hakkab maksma 18. detsembril k. a. Selle määruse kohaselt antakse priisõidupiletid:

I klassis sõiduks teenijaile, kelle põhipalk on vähemalt 200 kr. kuus;

II klassis — teenijaile, kelle põhipalk on vähemalt 100 kr. kuus; peale selle: kõigile jaamaülematele, jaamakorraldajatele, jaama vanematele teenijatele, kaubakontorite juhatajatele, laojuhatajatele, vanematele ja noorematele tagavaraametnikele, rongi revidentidele, konduktorite reservi ülematele, kauba üleandagentidele, vaguni tehnika agentidele, Tallinna

Mehaaniku jõuluöö unelm.

Tahab olla joonealune.

Vanema järgu mehaaniku kandidaat Osvald Prillil oli kodust väljudes suur rutt. Õrudes uniseid silmi ja paenutades keha ettepoole vümma, tõttas tema läbi tänavate oma teenistuskotta. Oli ju täna asutuses mõne kuu eest maksmapandud töökorralduste ratsionaliseerimise peaproov. Selleks oli õi jooksul võrgu asukohta kokku tõmmatud kõik töörihmad oma rivi- ja operatsioonjuhtidega.

Keerates oma igahommikuse teekonna viimase nurga taha, kostis tema kõrvu tugevaid käsklusi, naeru, labidate ja kannide kõlksumist, tamburite vihisemist, kontrollpostide huugamist.

„Täna saab nalja“, pomises Prill nina puhastades ja häält puhtaks kõhades.

Töörihmade rivi oligi juba pea täies koosseisus koos. Paremalt tiival oma tuluue „Indiani“ kõrval suitetas operatsiooni juht Kaplinsky ja vaatles mõnutundega kõnniteel mööduvaid. Oma temperamentse poolakasest-isa pärandusena väärtsid kõikjal tema erilist tähelepanu õrnema soo esindajad.

„Korraldus, kus torre fasaan“, miiksis ta külge oma vanemale abile, kui möödus lõhnaõlide aroomi pilves eriti „krohvitud“ olend.

Abiline, väikekasvuline tõmmuverd rivijuht, kelle nõrkuseks pruugitud raadioaparaatide kollektsiooni kogumine, muigas vaid irooniliselt suunurgast.

„Jah, jah“, pilgutates Kaplinsky tähendusrikkalt.

Rivi ees kõndis edasi-tagasi jaoskonna juht Kobra, kes oma loomuliku imekspanuväärsel tarkuse, ümara kõhkuse ja hõreda juuksekarvu tõttu pealael oli küi loodud abiülemaks.

„Kuule Niglas, sa olid kohe pritsumeeste pealik Petseris, sa tead kohe neid paraadi asju ja kombeid. Kui ilmub vana ise kohe, kuidas tuleks minul kohe raporteerida ja paradeerida, et asi so- liidsem, sõjamehelikum välja kukuks kohe?“ küsis ta oma rühmajuhilt.

Niglas ei jõudnud veel asjasse süveneda, kui lähenes tema noorem ameti- vend, kes oli küsimust kuulnud.

„Lõpmata lihtne värk see. Olin ju veltveebel. 15 aastat spetsiell selle paraadiasjanduse peal“, hakkas see jutustama, süües ise isuga leiba ja pekki, mida naine temale alati rikkalikult kaasa andis.

Viimases rühmas töölisel kogusid lühikese kuid jässaka, hästiistuvast univormis blondpealise poisi ümber, kes kepile nõjatudes oma kuldset minevikku meele tuletas.

„...vaata nü peab tööd tegema. Pärnu Rotikülas töötades oli minul kohu- tavalt suur rühm juhtida, püstitasime 12 posti, reguleerisime juhtmeid 3 kilomeetert ja kõigest 2½ kuud läks meil aega. Mis nüüd nemad ka seal ees rühmades kiitlevad.

Mis te irvitate? Ülemuse ees peab tõsine ja vait olema! Teate kui ma „sidesse“ teenima läksin siis ükski patal-

joni varaaidas olev frentš minule selga ei läinud, kõigil kraed väikesed. Ärge imestage ühti, sõnasis varahoidjale, olen maadleja-mees ja kannan kraed number 36...“

Naissaarelt pärit olev jaoskonna juhi kandidaat Larsson julutades koolimeh- likult käed seljal, tuletas meele juhtnõo- re, hääldades seejuures rootslase kombel paiguti e asemele ä.

„Administräärima tähendab homoloogilise meetodiga funktsionaalselt detser- näärima. Normamisega saadakse kätte ratsionaalne toimimine... ptüä...“

Kantselai üksast väljus kiireil nõtku- vail sammel paljaspäine mees, sööstis rivi keskel seisma südamliku ja kuu- laia näoga funktsionääri Gustavsoni juure, vaatas ühe silma hävitava pilguga Gus- tavsonile, kuna teisega rabas selle kõrval- seisvat töölist ja lõikas:

„Teil jälle korralagedus. Mis korral- dused mina Teile tein?!“

„Ah ei midagi, ärge pahandage, oli raadiojuhtmete ehitamise Türiale käsil, katsun homseks, h-ra diktaator“, katsus see naeratavalt lausuda.

„Diktaatori“ sõrmed hakkasid väri- sema.

„Mis homme? Kohe. Olgu tehtud. Saab kästüd. Loril lõppi!“

Korraga kuuludus terves koondises lõ- busaid hõiskeid.

„Näe Karla. Mamma pidas kodus kin- ni. Ha-ha-ha.“

Lignes stoilisel rahuliku kõnnakuga nooruslik hallpea.

„Eile läksin veidi varem koju, seepä- rast täna hilinesin tsipakene“, sõnas ta pool-vabandavalt, pool-süüdlaselt.

telegraafijaama juhatajale, ämmaemanda-tele ja õdedele;

III klassis — kõigile teistele teenijaile ja töölistele.

Teenijaile ja töölistele teenistuse- ja elukoha vahelisteks sõitudeks ja õpilastele sõitudeks alg-, kesk- ja kutsekoolis kui ka ametit õppimas käimiseks antakse III klassi priisõidu piletid.

Teenija ja tööliste perekonna liikmeile antakse priipiletid sõiduks samas klassis, milles sõidu õigus on teenijal või töölistel endal.

Raudteelaste kutse, hoolekande, kaitse, karskuslike, teaduslike, usuliste ja kultuurhariduslike organisatsioonide esindajatele-raudteelastele sõitudeks organisatsiooni asjus, samuti raudtee tööstuslike käitiste töölistekonna asutiste esindajatele sõitudeks asutise asjus antakse ühekorrallised ametlikud priisõidu piletid tarviduse järgi, raudteevalituse direktori loal, — kuid mitte üle 12 piletit aastas igale organisatsioonile või käitisele.

Nagu eelpooltoodust näha, on raudteevalituse soov — võtta laiematelt intelligent tööaladel töötavatel raudteeteenijate hulkadelt II klassi priisõidu piletite saamise õigus — täide viidud. Nagu juba enamalt „Side“ veergudel ja raudteevalitusele ning teedeministrile esitatud märgukirjades on toonitunud, rõhutame veel kord, et eelpool tähendatud teenijate tõrjumise II klassist III klassi ei võida ei riik ega rahvas mitte midagi. Siin avaldub vaid raudteevalituse reaktiooniline tendents suruda väiksemapalgalisi teenijaid ikka rohkem allapoole.

Veel rängemalt tabab uus määrus raudteelaste organisatsioone. Määrustes ettenähtud 12 piletit väljaandmisega — raudteevalituse direktori loal — kujuneb kahtlemata lugu samasuguseks kui praegu Raudteelaste Koduga: Kodu on küll

olemas aga raudteelased neist mittearippuvatel põhjustel jooksevad linnas ringi, otsides ruume kus korraldada jõulupuud või koosviibimine mõnel muul puhul. Eks ükskord enamalt ju raudteevalituse esitanudki ühe priiveo määruste kava, kus raudteelaste organisatsioonile priisõidupiletite väljaandmine üldse ei olnud nähtud ette. Sellepärast ei ole need 12 piletit ka mitte muud midagi kui raudteevalituse tööliku püüde maskeerimine. Kuidas raudteevalituse aga tõelikult suhtub raudteelaste organisatsioonesse, see väljendub selgesti keeldumises anda piletid organi-

satsioonide esindajatele sõitudeks aasta peakoosolekuile ja kongressidele.

Eelpooltähendatud kitsendused tekitavad muidugi õigustatud meelepaha raudteelaste seas ja sünnitavad raskusi nende organiseerimise töös. Kuid kõigile takistusile vaatamata raudteelaste kutseühinguline liikumine rühbib edasi ja loodab aegade jooksul kasvatada raudteelaste ridades ühistunnet niivõrt tugevaks, et raudteelased oleksid võimelised üksmeelselt tõrjuma tagasi igasugused reaktioonilised algatused ükskõik kust nad ka ei tuleks.

E. R. Kontorijõudude kutseühingu esindajatekogu oli koos.

26. novembril k. a. peeti E. Raudteede Kontorijõudude kutseühingu esindajatekogu erakorraline koosolek, millest osa võtsid 80 esindajat.

Päevakorras seisis ülevaade ühingu juhatusetegevusest, millest eriti välja tõsteti ühingu juhatusetegevuse tegevus E. R. Keskühingus. Mäletatavasti E. R. Keskühingu juhatus pidas soovitava, et raudteelased hääletaksid põhiseaduse muutmise eelnõu vastu. Selle otsuse võtsid omaks ka ühingu juhatusetegevuse esindajad Keskühingus. Osa kontorijõudude kutseühingu liikmeid aga arvas, et Keskühing ja Kontorijõudude kutseühingu juhatus olevat laskunud parteipoliitikasse ja algatas vastava petit-siooni, mille sõelumine koosolekul aset leidis. Keskühingu ja Kontorijõudude kutseühingu juhatusetegevuse seisukohti kaitse-sid J. Rukki ja V. Rutnik, kes rõhutasid, et nii Keskühing kui ka Kontorijõudude kutseühing mingisugust parteipoliitikat teinud ei ole, vaid on kaitsnud raudtee-

laste, kui palgateenijate huve. Põhiseaduse muutmine on üldriikliku tähtsusega küsimus ja antud juhul riivas eluliselt ka kutseorganisatsioon, kuna põhiseaduse muutmise eelnõus Riigivanemale antud võimuga tunduvalt võib kitsendada või isegi hävitada kutseühingu tegevuse vabaduse. Pärast pikemaid läbirääkimisi, mis püüsid kainsuse piires, esitati koosolekule kaks resolutsiooni. Üks nägi ette umbusalduse ja teine usalduse avaldamist. Kinnisel hääletamisel avaldati kutseühingu juhatusetegevuse ja juhatusetegevuse esindajatele Keskühingus usaldust 54 häälega 22 hääle vastu. Vastuvõetud resolutsioon kõlab järgmiselt:

„Esindajatekogu koosolek, ära kuulunud antud ülevaate juhatusetegevusest, tunnustab selle kooskõlas olevaks kutseühingu liikmete õiguslike ja majanduslike huvide kaitsemisega ning soovib, et juhatus jätkaks sama energia-ga liikmeskonna huvide kaitsmist.“

Mürisev naer oli vastuseks.

„Ja, khus jääbki see meie papachen nii khaata, minu sõber“, imestas sarvpril-lides finantsbüroo juht Müllerdorf oma saksimurrakus.

„Sõber“ aga ei pannud küsimust täheleegi, ta vaatlus unistavalt oma ette ja mõtiskles, kuidas Pärnus Nikolai II näoga ametnik oli osanud ometi nii maitsava ja vahutava koduõlle valmistada; mõttes rumba üle Paide Kodanike Klubi ja Kaitseväe kella 5 teele Narva Ilmarises.

Kuid seal avaneski hoovivärv. Eelkõige tuli nähtavale poisijõmm, kes näis rippuvat õhus, edasi lapsekäru rattad ja nende vahel terve jõuk jõnglasi, siis Trotski habe, prillid ja lõppeks ülemus „vana“ ise, tõugates kõike seda koormat tagant. Esimesel pilgul õhus rippumas näiv jõnglane ei hõljunudki õhus, vaid toetus kõhuga käru esiserva äärel ja oli kõiega käru külge kinni tõmmatud. Sarnase moodusega oli ka teistel mudilastel käru mahaliisimine võimatuks teinud.

„Naine ja teenija läksid turule, pidin poisid kaasa võtma. Kaplinsky süia, hoidke käru ja poisse, asun ise rivi etteotsa.“

„Lubage, mina kui abiline saan ise asetäitja olema Teie äraolekul“, hüppas Kobra abivalmalt juure.

„Jätke sofistika. Kaplinsky süia.“

Viimane vaatlus haleda näoga poisse.

„Küll on „vana“ rumal, et näpalju lapsi... Oleks olnud tütarlapsed, oleks neitsid võrsunud...“, mõttes ta.

Ülemus suunas oma tumedad kotka-silmad läbi prillide alluvatele, käed rinna, põidlad kaenla all.

„Sofistika jätta rivis! Valvel!“

Ja algas õigete töötamismeetodite leidmise peaproov.

„Niglas konksude peale. Gustavson juhtmeid tõmbama. Kobra stopperiga aega võtma. Prill juudi maja ette põosa taha pühuma“, kõlasid käsklused.

Prill, jookstes temale määratud kohale, komistas rentslis ja kukkus näoga otseti muumakividele...

„Pagan, nüüd lõin lõua lõhki!“, pomises vanema mehaaniku kandidaat Prill ja ajas imestusest silmad pärani, kui leidis enese oma toas põrandalt tõusmas

ja käega verist huult kinni hoidmas. Ta oli kukkunud voodist põrandale, näoga vastu kapi serva. Jõululaupäeva puhul oli sõpradega kodus mõningad napsid ja illed teinud ning väsimusest riietes sängi heitnud.

„Tont võtku neid juhtnööre ja napsitamist, ei saa enam rahulikult magada, aina luupainajalikud unenõod“, arutas Prill seda asja, otsides pudelitest peaparandust.

Oli jõulupäeva varajane hommik-Ronni.

Distsipliinist tobestunuid.

Sonett.

(Elupilt ühest maapostkontorist)

Mu aeg on töö. Vaid unes vahest trotsin distsipliini, mis ilmsi klammerdab mu suu — mul, alamteenijal. Ja vaikselt kannatan, et tihti suurim venija saab teiste ülemaks ja juhiks posti, sideliini.

... Normeerit töö, ratsionaliseerit, seatud, rihit ning ajasääst, et minutiks ei lakkaks rühk, ei ind... „Jamps, targutus!“ nii arvab chef. „Ei huvita see mind.“ Ta ikka vilet lööb, loeb lehte, aknal naisi sihib.

Ma aga kommutaatoril — kakskümmend tunnis kõnet, ja vabal veerand-sekundil bilansin arvestikke. Nii töotan. Pinevil kui lõhkev pomm. Chef ägab süs: „Pää valutab, vist väsimus. Teen väljas tuurid mõned.“ Ta töö taas lõpp... Ent koduski ma töotan tunde pikke... Nii „normat töö.“ See distsipliin. Siis atestaaat vaid „viis.“

Eeristo.

Remonditöölised — olge valvel!

Praeguses olukorras on teatud ringkonnad kogu oma energia ja ka võimu tööle rakendanud selleks, et teha lõhkumistööd raudteelaste kutseorganisatsioonides. Ei võinud puutumata jääda sellest lammutamistahtest ka Ehitusametis teenivate töölise kutseühing, kelle ümber on koondunud teadlikum osa raudtee tööliskonnast. Kõrgemalt poolt antud näpunäidetel ja soojal toetusel hakkas noormees P. Teller, kes paar aastat teeninud teemeistri kantseleis kirjutajana, organiseerima uut remonditöölise kutseühingut, mis asub lähemas kontaktis töötama eriti teemeistriskonnaga.

Uue ühingu sihtideks olevat, nagu tähendanud tema asutaja: kõige soojem koostöö ülemusega, (erisoodustuste muretsemine ühingu liikmeile koha saamisel jne.).

Enda sihtide ja tegevuskava esimesel avalikul esitamisel 1. liini jaoskonna töölise üldkoosolekul vastas remont-tööliskond P. Teller'ile — vile ja mahakarjumisega. Noormeest näis see alul jahmatama panevat, kuid hiljem, nähtavasti telgitagustel mõjutustel jatkas ta oma „selgituse“ tööd. Vale ja laimuga püüti mustata seniseid kutseühingu juhatuse liikmeid, püüti näidata, et ühingu rahaline asjaajamine pole korras jne. Juhatuse lükkas avalikult need valeteaded ümber. Kutseühingu revisjonikomisjon ja vannutatud arveasjanduse revident leidsid ühingu asjaajamise korras olevat.

Nüüd ei jäänud P. Teller'il muud üle, kui mõne teemeistri lahkel kaasabil hakata organiseerima uut remont-töölise kutseühingut, et sellega nõrgendada remont-tööliskonna senist organisatsiooni. Ka raudteevalitsuse direktor on suhtunud uue ühingu asutamisse pooldavalt.

Mis põhjustab õieti administratsiooni huvi tööliskonna organisatsioonidesse puutuvates küsimustes? Kes ametiühingulise liikumisega tuttav, see ei imesta selle üle. Välismaal on küllalt sarnaseid ametiühinguid, mis on töandja poolt vastukaaluks töölise tõealsete ametiühingutele ellukutsutud selleks, et tööliskonna ühist peret killustada.

Umber samasugustel alustel on organiseeritud uus Ehitusameti töölise kutseühing. Praegune kutseühingu juhatus on püüdnud mõndagi ette võtta tööliskonna olukorra parandamiseks, ühtlasi aga paljastanud mitmeid vääranähteid eriti teemeistrite ametialises tegevuses. Sellega, et juhatus on alati kindlate põhimõtete eest julgelt välja astunud, on tekkinud võrdlemisi terav vaherkord administratsiooniga, mis on aga praeguses olukorras paratamatu. Vastukaaluks püütakse kutseorganisatsioonide tegevust tõkestada ja nõrgendada. Sellest on tingitud kõik need töölise koosolekute keelamised, priisõidupiletite äravõtmine kutseühinguliseks otstarbeks, sellest on tingitud ka see soe poolehoid uuele kutseühingule.

Vastutasuks teenete eest näib P. Telleril parem ametkoht olevat kindlustatud. Kuigi P. Teller on vaevalt paar kuud linil päevatöölisena töötanud, ülejäänud aja aga istunud teemeistri kantseleis, leiti ometi võimalikuks teda remont-töölise kutseoskuse eksamille kutsuda. Eksamil loomulikult tunnistati tema teadmisi remont-töölise kohale küllaldasteks ning ei ole mingit kahtlust, et talle lähemas tulevikus ka vastav koht muretsetakse.

Milliseid sihte taotleb siis uus kutseühing? Kes selle ühingu asutamissooga

tuttav, see võib kõige kindlakujulisemalt tõendada, et tema asutamise eesmärgiks on senist 700 liikmelist ühingut lõhkuda ja koos sellega remont-tööliskonda täielikult ülemuse meelevaldalla alla paenutada. Seda tõendab ka asjaolu, et uus ühing ei liitu Eesti Raudteelaste Keskühinguga.

Usume, et remont-tööliskond on küllalt arusaaja ja teadlik, mis temal sarnaste mustade tagamõtete loodud ühingu loota. P. Teller on avalikult toonitanud, et need nõudmised, mida praegune kutseühing oma ümber koondunud töölise olukorra parandamiseks on esitanud, on röövnõudmised, sest remont-töölised oma tööga ei vääriivat oma majandusliku olukorra parandamist. Enne tulevat töövilljakust tõsta, alles siis võidavat palgaolude parandust nõuda. Teiste sõnadega öeldud — tuleks uuesti 10. tunniline tööpäev maksma panna.

Sarnane jutt ei ole muud, kui hirvitamine remont-tööliskonna hädade üle. Kes vähegi tunneb raudtee liinitöölise olukorda, see teab, kui võimatuseni vilets on eriti rem. päevatöölise olukord. Vihmale ja külmale vaatamata 8 tundi raskest kehalist tööd teha 168 sendi eest, sageli krediitide vähesuse tõttu ainult 2—3 päeva nädalas töötades — kas ei ole lubamata ja toores tulla ja kinnitada, et rem. tööliskond neis tingimustes pole õigustatud nõudma majandusliku olukorra parandamist. Kui praegune kutseühing on püüdnud kogu oma jõu rakendada selleks, et teenistustingimustes parandusi tuua, tuleb P. Teller koos oma

mõttekaaslastega ja nimetab esitatud nõudmisi — röövnõudmisteks.

Peaks täiesti selge olema, et sarnaselt „ühingult“ rem. tööliskonnal midagi head ei ole loota. Vastupidi — organiseeritud jõul peab rem. tööliskond vastu astuma nende tumedate jõudude kallaletungile. Tuleb valvel olla, et nende meeste lahkel kaasabil uuesti 10-tunniline tööpäev maksma ei pandaks. Jatkame uuel aastal senise visadusega võitlust oma ülesseatud eesmärkide saavutamiseks ja koondume kõik juba üle 10 aasta edukalt tegutsenud liinitöölise huvide kaitsja — Tee ja Ehituste kuuteenijate ja alaliste päevatöölise kutseühingu juure. Selleks jõudu ja hääd uut aastat!

Remonditööline.

Tee ja Ehituste kuuteenijate ja alaliste päevatöölise kutseühingu 1934. aasta peakoosolek peetakse 28. jaanuaril 1934. a. Tallinnas, Raudteelaste kodu ruumes, algusega kell 10.

Olgugi, et raudteevalitsuse poolt ametlikke priisõidupileteid koosolekule sõiduks ei anta, loodame et ehitusameti tööliskond ka tänavu ilmub koosolekule ja ütleb oma sõna kõikide nende tagakiusavate sammude kohta, mis viimasel ajal ettevõtetud nii üldse riigiteenijaskonna ja raudteelaste kui ka meie kutseühingu üksikute tegelaste vastu.

Peale selle on päevakorras töölise majanduslikud küsimused, milliste seast kahtlemata suurt huvi äratav matusekassa reorganiseerimise küsimus.

Kõiki neid tähtsaid küsimusi tuleb remont-tööliskond arutama täies koosseisus.

Raudtee peatehased 15. aastased.

9. detsembril k. a. korraldasid Peatehaste ametnikud, Kontorijõudude Kutseühingu Peatehaste osakonna algatusel, ühise koosviibimise Peatehaste 15. aastapäeva puhul. Koosviibimine leidis aset Nunne tänaval eraruumides. Kogunenud olid peamiselt kontoriametnikud ja tehniline personaal ühes Peatehaste ülema O. Mähle'ga. Koosviibimisele oli palutud ka Veoameti juhataja ja tema abi — ilmunud oli viimane.

Koosviibimise avakõne pidas Peatehaste sekretär A. Jõgi, kes esimesena oli valitud ja määratud Peatehaste ülevõtjaks okkupatsiooni võimudele. Omas kõnes puudutas tema ülendavaid momente, millised leidsid aset 25. veebruaril 1918. a., kus vaimustavalt lauldi Peatehaste müüride vahel esimest korda Eesti hümnit. Samuti tuletas ta meele julget väljaastumist Peatehaste töölise ja teenijate poolt, kes takistasid Peatehaste evakueerimist Vene kui ka Saksa okkupatsiooni võimudel. Avakõne lõppedes lauldi hümnit.

Veoameti nimel tõi tervitusi ameti juhataja abi J. Nigols. Omas süütavas kõnes tuletas ta meele silmapilke, mis tuli elada üle neil, kes olid rakendanud end iseseisva Eesti rahvariigi loomise tööle. Samuti rõhutas ta raudteede tähtsust riigi elus ja Peatehaste tähtsust raudteel.

Peatehaste ülem andis lühikese ülevaate Peatehaste arenemisest Vabariigi ajal, tuues ette üksikuid näiteid selle arenemiskäigust. Ühtlasi tänas ta kõiki kaasteenijaid ja kaastöölisi sõbraliku koostöö eest.

Hra Palm jutustas aegadest, mil tema oli vaidlust pealtnäijaks, kui Peatehastes eestlased nõudsid evakueerimise takistamist, kuna venelased seda pooldasid.

Vesteldi heas meeleolus ja löödi tantsu kuni hommikuni. Kuid jutu vahel kõneldi ka neist, kes Vabariigi algpäevil õudseist üleelamusist kaugel viibisid ja kes millelegi praegusel ajal kaasa ei tunne.

Rõõmustaval kombel oli Peatehaseid pidanud meeles tema juubelpäeval härra Teedeminister, kellelt saabus järgmine telegramm:

„Peatehaste 15. aastase tegevusjuubeli puhul Eesti Vabariigi teenistuses soovin Peatehaste juhtkonnale, teenijatele ja töölisele jõudu ja edu päisivas töös meie kodumaa kasuks.

O. Sternbeck,
Teedeminister.

Eeltoodule järgnes vastutelegramm härra Teedeministrile:

Avaldame südamlilku tänu Teie õnnesoovi eest Peatehaste 15. aastapäeva puhul.

Olles alati teenistusvalmis, töötame ka edespäi täita truult oma teenistuskohuseid meie riigi ja rahva kasuks.

Peatehaste teenijaskonna ja tööliskonna nimel

O. Mähle,
Peatehaste ülem.

Raudteelaste Keskühingu tegevusest.

1. 14. detsembril s. a. esitas Keskühing Raudteevalitsuse direktori kaudu märgukirja hra Teedeministrile, juhtides tema tähelepanu korratraste riidevarustuse väljaandmisel, mistõttu osa teenijaid on sunnitud kandma kõlbmata riietust. Seda asjaolu arvesse võttes palus Keskühing hra Teedeministrit nõutada lisakrediiti teenijaile riidevarustuse väljaandmiseks määris ettenähtud arvul ja tähtaegadel.

2. 12. detsembril s. a. käisid hra Riigivanema juures raudtee kuu- ja alaliste päevatöölise kutseühingu esindaja E. Peterson ja Keskühingu esindaja J. Rukki, paludes hra Riigivanemat kaalumisele võtta raudtee alaliste päevatöölise tasude kõrgendamist, perekonna abiraha

uuesti maksmapanekut ja töö kindlustamist aasta läbi. Päevatöölise eriti raskest seisukorda arvesse võttes, paluti määrata erakorralist toetust jõuluks ühe kuupalga suurusel. Riigivanem lubas need küsimused kanda ette otsustamiseks Vabariigi Valitsusele.

3. Ühenduses „Riigi Teataja“ nr. 100 — 8. dets. 1933. a. avaldatud raudtee tasuta sõidu ja veo määruste muudatusega, mis tunduvalt kitsendab organisatsioonile antavate priisoidupiletite arvu, võttes neilt hoopis ära õiguse tähtajaliste priisoidupiletite saamiseks, korraldas Keskühing kesknädalal, 13. detsembril s. a. raudteelaste organisatsioonide omavahelise nõupidamise selles küsimuses.

„Reval'itest“, „Dorpat'itest“ jne.

Kadugu saksamaigulised kohanimed.

Vist praegugi on postiasutistes maksev kord mingisuguse vana ringkirja põhjal, kus on öeldud umbkaudselt, et luugi juures äraantavatel igat liiki postisaadetistel peab leiduma eestikeelne (s. o. sarn. nagu rahvusvahel. nomenkl. näidatud) sihtasutuse nimetus. Saadeti, millel see nõue pole täidetud, luugi juures vastu ei võeta.

Saadetised aga mis postkastidest välja võetakse, püütagu igal juhul edasi toimetada, celpoolnimetatud nõuet tähelepanemata jättes.

Siiski paljud asutused seda korraldust ei täida, samuti pole publik sellest igalpool teadlik, kus sellele tähelepanu ei juhitata. Selle tõttu „ilutsevad“ posti hulgas suurel arvul igatliiki saadetised kõiksugu uhkete „Revalitega“, „Weissensteinitidega“, „Hungerburg'idega“, „Dorpatitega“ jne. jne. Ja kui tähele panna

nende saadetiste saajaid-saatjaid, on need enamasti meie „peenemad“ kadakasakad, samuti „von'id“, „zur'id“ jne., ühesõnaga üks „kõrgem klass“. Enamasti on see „rahvas“ terve iseseisvuse aja ja kauemgi siin elanud, koos „armsa maa-rahvaga“, aga „Tallinnat“ ei taheta ikka veel tunnustada.

Selles asjas peaks küll Türgi postivalitsust eeskujuks võtma, kes ühtki kirja, mis riigi pealinna e n d i s t nime kannab, üle piiri sisse ei lase.

Ka meie ootame, et meie postivalitsus selleks, et võõrapärase kohanimede tarvitamine kaoks, mingisuguseid mõjuvaid ja ajakohaseid samme astuks.

Ka ajakirjanduse kaudu vastav informatsioon, lisaks sisemisele korraldusele, poleks halb.

Kadugu saksapärase kohanimede tarvitamine igalpool! *Ametnik.*

Postiametkonna tehnilise ühingu tegevusest.

Kuni senini tasuti riigi poolt sõidukulud mehaaniku õpilastele, kes vajalike ametialaste praktiliste kogemuste saavutamiseks töötasid remont- ja korra- ja tööde väljaspool oma alaliste elukohta. R. T. nr. 79 — 33. avaldatud Posti-telegraafi-telefoni ametniku ja mehaaniku ettevalmistamise määruse § 17-st võib saada aru, et see sõidukulude tasumine riigi poolt nüüdsest peale jääb ära. Kuid sarnase olukorra juures võetakse võimalus mehaaniku õpilastel praktiliste kogemuste omamine välis- ja korra- ja tööde täitmisel. Ei saa ju nõuda, et õpilane omal kulul ametisõitudel viibiks, sest see on, õpilase ainelisest seisukorrast väljaarvates, võimatu. Nõrkade praktiliste teadmistega noorte mehaanikute rakendamise iseseisvalt tööd juhtimisele mõjaks halvavalt telegraafi-telefoni ühenduste ja aparatuuri seisukorrale, tõstes ühtlasi tööelusid.

Ühingu juhatus pööras Postivalitsuse poole palvega ülalmainitud määrust täiendada selles mõttes, et mehaaniku õpilastele tasutakse lähetuskulud mehaanikuile ettenähtud suurusel iga ametialise sõidu korral väljaspoole õpilase asukohta.

Endiselt seisab päevakorral postkontorite koosseisus olevate tehniliste jõudude tööaja küsimus. R. T. nr. 76 — 33.

avaldatud tööaja määruse kohaselt on asutuste ülemad kohustatud ühe nädala jooksul kompenseerima vaba ajaga tehniliste tööd täitmisel juures tehtud ületunnid. Sama määrus näeb ka ette mitu tundi on teenija kohustatud aasta jooksul töötama. Kohtadelt on kuuldavale tulnud teateid vaba ajaga teenijate mitte-rahuldamise üle, millised hetkel selgitamisel.

Teenijate poolt tuntakse huvi tehniliste kursuste korraldamise kohta. Ühingu juhatus saatis vastava järelepärimise osakondadele ja selle ankeedi tulemustest oleneks siis asja edaspidine käik.

Ühingu esimehel A. Mihelsil, kes Kesklidu esindajana võttis osa Narva riigiteenijate üldkoosolekust, oli sel puhul kohapeal mõttevahetus ühingu Narva osakonna liikmetega teenistusliste ja organisatsiooniliste küsimuste üle, kus selgitati majandusliku olukordi ja nende paranemise võimaluste väljavaateid.

Ühingu juhatus lõppeva tegevusaasta puhul avaldab soojemat tänu kõigile osakondade juhatustele ja kõigile liikmetele, kes on abiks olnud tegutsemisel meie ühiste sihtide taotlemisel.

Ühtlasi ühingu juhatus lugupidavalt ja tänutundega tuletab meele kõiki juhtival kohal seisvaid isikuid, kes lahkelt on vastu tulnud ühingu soovidele ning kaa-

sa aidanud tehniliste jõudude kehva olukorra parandamise sihis tegutsemisele.

Soovime kõigile liikmetele häid pühi.

Palju tahet ja energiat viljarikkaks tegutsemiseks algaval uuel aastal!

Kindral Johnson räägib.

Vashingtonis peetud Ameerika Aetiühingute Liidu kongressil haripunkti moodustas kindral Johnsoni ettekanne. Johnsoni peetakse majandusliku ülesehitamise plaani mõtte üheks algatajaks. Oma kõnes ta peatus pikemalt nende ideoloogiliste aluste juures, millel Roosevelti projekt on ülesse ehitatud. Ühenduses sellega ta ütles järgmist:

„NIRA (National Industrial Recovery Act) — Rahvuslik tööstuse saneerimise akt) põhimõtted on terved ja lihtsad. Üheltpoolt lubavad ja soodustavad nad, et iga suurtööstus ennast organiseerib ja kui tervik riigi otsekohe järelevalve all tegutseb. See seaduslik õigus puudus enne ülesehitamise seaduse vastuvõtmist. Teiseltpoolt lubavad ja soodustavad nad, et iga tööstuse töölised ennast organiseerivad ja organiseeritult esinevad. Seda õigust püüti senini igatepidi kitsendada.

Teiste sõnadega: see seadus nõuab majanduse, tööeliskonna ja valitsuse koostööd rahva majandusliku heakäekäigu kaitseks. Ta lubab ettevõtjate ja töölise organiseerimist, ilma milleta ei ole koostöö üldse võimalik.

Ameerika majanduslikud ettevõtted ei saa ilma organiseerimata töötada ühtlase plaani järele. Samuti ei saa seda 40 miljonit üksikut töölise. Meie eesmärk on täielik koostöö organisatsioonide kaudu, s. o. iga tööstusharu olgu organiseeritud ja paralleelselt ka organiseeritud selle tööstusharu töölised. See on NIRA esimene põhjapanev mõte: organiseerimine viimase võimaluseni!

Sellega on aga ka hädahud seotud. Organisatsioonide jõud on vägev. Organiseeritud, kuid ilma järelevalveta majandus võib kogu rahva üle võimu võtta ja teda välja kurnata. Sedasama võib ka täielikult organiseeritud ja järelevalveta tööliskond teha.

Kõik need organisatsioonid peavad sellepärast ka vastutust kandma. Neid suuri jõude peab ohjes hoidma. Meie valitsus on kogu rahva valitsus. Kogu rahva kaitse õigustab tema olemasolu. Niihästi majanduse kui töö organisatsioonid peavad valitsuse ees vastutust kandma. Nad peavad valitsuse koostööga ja kontrolliga leppima. Ühelegi majandusharule ei lubata monopolistlikku tegutsemist. Ühelegi töölise organisatsioonile ei lubata oma jõu takistamata tarvitamisega hävitada mõnda tervet tööstusharu.

Need kolm põhimõtet: organisatsioon, koostöö ja valitsuse kaastegutsemine ühes absoluutse keeluõigusega — moodustavad NIRA tuuma. Need põhimõtted võimaldavad kohe juba alguses korraldada jõu kurjasti tarvitamise. Jefferson ütles: „See valitsus on kõige parem, kes kõige vähem *valitseb*“. Meie tahame ainult niipalju takistada individuaalset vabadust kuipalju see tarvilik on teiste õiguste kaitse huvides. Majanduse ülesehitamise edu või äpardus on ka teie edu või äpardus. Meie leiame väljapääsute praegustest raskustest ilma selle hävitamiseta, mis juba ülesse ehitatud on, kui meie selle keerulise masina üle, mille ühe osa igaüks meist moodustab, mõistusega valitseme, kui meie teda mõistusega juhime. See ongi, mida taotleb NIRA.“

Lühiteateid välismaadest.

„Komunikoj de ITF“.

Ameerika raudteelaste edu.

Raudtee selts „Kansas City Southern“ kavatses seniseid raudteelaste töö- ja palgatingimusi halvendada. Raudteelaste 4 suurt kutseühingut tõstsid kohe selle vastu protesti ja selle energilise väljastumise tõttu selts tühistas oma kavatsuse.

Danzigi sündmustest.

Danzigi fašistlik valitsus peab Danzigit Saksamaa provintiks ja toimib sellele vastavalt. Raudteelaste kutseühing, mis on ITF'i liige, on tõsiselt hädaohus. ITF'i sekretariaat pöördus 7. 11. Rahvastele Liidu poole palvega, et ta hoolitseks selle eest et toimitaks Danzigi põhi-seaduse alusel. Danzigi raudteelased on suuremalt jaolt ITF'i liikmed, keda Poola raudteevalitsus hiljuti tunnustas ainsamaks raudteelaste esinduseks (nagu teada alluvad Danzigi raudteed Poola raudteevalitsusele). Fašistliku valitsuse protestile vastas Poola raudteevalitsus: „Danzigi põhiseadus kindlustab igapäevasele organiseerimisele vabaduse.“ Danzigi raudteelaste kutseühing on ITF'i liige, ja tagakiusamistele vaatamata on temasse koondunud enamus Danzigi raudteelastest.

Koosseisude vähendamine India raudteedel.

India raudteelaste arv vähenes 1931/1932. a. 797.368 pealt 707.264 peale järjeklikult vallandati 90.104 raudteelast, neist eurooplasi 451, muhamediusulisi 24.393, hindulasi 58.869. Nimetamisväärt on, et 1.953 kõrgemat ametnikku saavad aastas kokku 32.209.741 ruupiat, kuna ülejäänud 705.150 teenijat saavad kokku 329.457.033 ruupiat. Kõrgem ametnik saab keskmiselt kuus 1.374 ruupiat, väiksem ametnik ainult 39 ruup., s. o. 35-korda vähem. Kõige kõrgema ametniku kuupalk on 5.000 ruup., kõige väiksema töölise kuupalk 6 ruup.

Auto kõige tähtsamaks liiklemisvahendiks Norras.

Mägises Norras raudteeliinid ühendavad ainult tähtsamaid linne sadamalinnadega. Muuks liiklemiseks on olemas 840 autoliini, kokku 32.000 klm. pikkuses, kuna raudteeliinide pikkus ainult 3.873 klm. 1932. a. 2.160 autobussi sõidutasid 40 miljoni inimest, kuna raudtee ainult 18 miljoni. Sarnane vahekord on Lääne Euroopa arusaamisele võrastav.

Saksamaa raudteevalitsus kingib, kuid raudteelased peavad maksma.

Saksa raudteevalitsus vallandab vilunud raudteelasi ja asendab neid truu hitlerlastega, hoobeldes seejuures oma „rahvusliku tööga“. Ametliku häälekandja „Reichsbahn“ 11. oktoobri numbris võime lugeda järgmist: „Septembris tõmmati raudteelaste palkadest maha 800.000 marka kingiks rahvusliku töö edendamiseks. Koos eelmiste kahe kuu mahaarvamistega ja muude annetustega on raudteelased kokku kinkinud 2.000.000 marka. Korjamine kestab suurendatud määral.“

Esperanto tunnustamine ja levimine.

Austria rahvusvaheliste vagunite konduktoritelt nõutakse sunduslikult ühe võõrkeele oskamist, arvesse võetakse ka Esperanto.

Rahvusvahelise keele Esperanto tunnustamine on väga levinenud Tšehhoslovakkia raudteelaste seas. Nii on näiteks Bohuminis (tähtis sõlmpunkt) ligi 80 esperantisti-raudteelast, nende hulgas ka jaamaülem.

Raudtee Sahaaras.

Kavatsetakse ehitada raudteed läbi Sahaara kõrbe. Liini pikkus oleks 3535 klm., ehituskestvus 8—10 aastat, arvestades 7.000—8.000 töölisega.

„Interligilo.“

Iga kutseteadlik riigiteenija loeb ja levitab oma kutseajakirja

„SIDE't“

„SIDE“

on organiseeritud riigiteenijaskonna häälekandja.

„SIDE“

ilmub 1934 a. endiselt 1—2 korda kuus.

„SIDE“

tellimise hinda on, tiraaži tunduva suurenemise tõttu, **alandatud 50% võrra.**

„SIDE“

maksab 1934 a.: **aastas 1 kroon, poolaastas 50 senti, üksiknumber 10 senti.**

„SIDE“

tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid, postiagentuurid, riigiteenijaskonna kutseorganisatsioonide juhatused.

„SIDE“

toimetuse ja talituse asub Tallinnas, Kopli tän. 7-a, telef. Balti 357.